

หนังสือเรียนสาระการพัฒนาลังคม

รายวิชาเลือก บุคคลสำคัญทางศาสนาต่าง ๆ รหัส สค 22007

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สำหรับคนไทยในต่างประเทศ

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ

ชื่อหนังสือ : หนังสือเรียนสาระการพัฒนาสังคม
รายวิชาเลือก บุคคลสำคัญทางศาสนาต่าง ๆ รหัส สค 22007
หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
สำหรับคนไทยในต่างประเทศ

ISBN :

พิมพ์ครั้งที่ : 1/2554

ปีที่พิมพ์ : 2554

จำนวนพิมพ์ : 100 เล่ม

เอกสารทางวิชาการลำดับที่ 54 /2554

จัดพิมพ์และเผยแพร่ : ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ
โทร. 0 2281 7217 - 8, 0 2628 5329, 0 26285331
โทรสาร 0 2628 5330

เว็บไซต์ : <http://www.nfe.go.th/0101-v3/frontend/>

: <http://mesupa.blogspot.com/2008/11/barcode.html>

คำนำ

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ ได้ดำเนินการจัดทำหนังสือเรียนสาระการพัฒนาสังคม รายวิชาเลือก รหัส สค 22007 บุคคลสำคัญทางศาสนาต่าง ๆ ขึ้น เพื่อใช้ในการเรียนการสอน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับคนไทยในต่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่า สืบทอดศาสนา วัฒนธรรมประเพณีเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และปฏิบัติเพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจในสาระเนื้อหานี้ รวมทั้งหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้หรือสื่ออื่น ๆ เพิ่มเติมได้

ในการดำเนินการจัดทำหนังสือเรียนเล่มนี้ ได้รับความร่วมมือที่ดีจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องที่ร่วมค้นคว้าและเรียบเรียงเนื้อหาสาระจากสื่อต่างๆ เพื่อให้ได้สื่อที่สอดคล้องกับหลักสูตร และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนที่อยู่นอกระบบอย่างแท้จริง ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ ขอขอบคุณคณะที่ปรึกษา คณะผู้เรียบเรียง ตลอดจนคณะผู้จัดทำทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือด้วยดี ไว้ ณ โอกาสนี้

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ หวังว่าหนังสือเรียนเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและการจัดการเรียนการสอน หากมีข้อเสนอแนะประการใดจะขอน้อมรับไว้ด้วยความขอบคุณยิ่ง

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

คำแนะนำในการใช้หนังสือเรียน

คำอธิบายรายวิชา

โครงสร้างรายวิชาเลือกรายวิชาเลือก บุคคลสำคัญทางศาสนาต่าง ๆ (สค 22007)

เรื่องที่ 1 ประวัติศาสดา และหลักธรรมคำสอนในแต่ละศาสนา	1
เรื่องที่ 2 การพัฒนาจิตตามหลักปฏิบัติของบุคคลสำคัญในแต่ละทางศาสนา	20
เรื่องที่ 3 ความสอดคล้องของหลักธรรมคำสอนในแต่ละศาสนา	23
เรื่องที่ 4 แนวทางประยุกต์หลักธรรมคำสอนในแต่ละศาสนาเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	27
แนวเฉลยกิจกรรมท้ายเรื่อง	32
บรรณานุกรม	33
คณะผู้จัดทำ	34

คำแนะนำการใช้หนังสือเรียน

หนังสือเรียนสาระวิชา การพัฒนาสังคม รายวิชาเลือกบุคคลสำคัญทางศาสนาต่าง ๆ รหัสวิชา สค 22007 (1 หน่วยกิต) ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับคนไทยในต่างประเทศ ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำชี้แจงก่อนเรียนรู้รายวิชา

ส่วนที่ 2 เนื้อหาสาระและกิจกรรมท้ายบท/เรื่อง

ส่วนที่ 3 แนวตอบกิจกรรมท้ายบท/เรื่อง และหรือแบบทดสอบย่อยท้ายบท

ส่วนที่ 1 คำชี้แจงก่อนเรียนรู้รายวิชา

ผู้เรียนต้องศึกษารายละเอียดในคำนำและคำแนะนำการใช้หนังสือเรียนเพื่อสร้างความเข้าใจและเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ของรายวิชา ซึ่งการเรียนรู้เนื้อหาและการปฏิบัติกิจกรรมท้ายบท ควรปฏิบัติดังนี้

1. ทหารหรือครูประจำกลุ่ม / ครูผู้สอน เพื่อร่วมกันวางแผนการเรียนรู้ (ใช้เวลาเรียน 40 ชั่วโมง)
2. ศึกษาเนื้อหาจากหนังสือเรียน หากมีข้อสงสัยเรื่องใดสามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้จากสื่อต่าง ๆ หรือหาหรือครูประจำกลุ่ม / ครูผู้สอน เพื่อขอคำอธิบายเพิ่มเติม
3. ทำกิจกรรมท้ายบทเรียนตามที่กำหนด
4. เข้าสอบวัดผลการเรียนรู้ปลายภาคเรียน
5. สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลรายวิชา ซึ่งมีคะแนนเต็ม 100 คะแนน

โดยแบ่งสัดส่วนคะแนนเป็นระหว่างภาคเรียน 60 คะแนน และปลายภาคเรียน 40 คะแนน ดังนี้

5.1 คะแนนระหว่างภาคเรียน 60 คะแนน แบ่งส่วนคะแนนตามกิจกรรม ได้แก่

1) ทำกิจกรรมท้ายบทเรียน 20 คะแนน โดยทำกิจกรรมท้ายบทให้ครบถ้วน

2) ทำบันทึกการเรียนรู้ 20 คะแนน โดยสรุปย่อเนื้อหาหรือวิเคราะห์เนื้อหาจาก

การศึกษาหนังสือเรียนรายวิชานี้ เพื่อแสดงให้เห็นกระบวนการเรียนรู้ และการนำความรู้ไปใช้ โดยทำตามที่ครูกำหนด และจัดทำเป็นรูปแบบเอกสารความรู้ ดังนี้

- ปก (รายละเอียดเกี่ยวกับตัวผู้เรียน: ชื่อ-นามสกุล รหัสประจำตัว ระดับการศึกษา ศก.ร.กศน. ของผู้เรียน และศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ)

- ส่วนบันทึกการเรียนรู้ (เนื้อหาประกอบด้วย : หัวข้อ/เรื่องที่ศึกษา และ จุดประสงค์ที่ศึกษา และขั้นตอนการศึกษาโดยระบุว่าวิธีรวบรวมข้อมูลอย่างไร นำข้อมูลมาใช้อย่างไร)

- ส่วนสรุปเนื้อหา (สรุปสาระความรู้สำคัญตามเนื้อหาที่ได้บันทึกการเรียนรู้)

- ประโยชน์ที่เกิดกับตัวผู้เรียน (บอกความรู้ที่รับและนำมาพัฒนาตนเอง /การนำไปประยุกต์ใช้ในรายวิชาอื่น ๆ หรือในชีวิตประจำวัน)

3) **ทำรายงานหรือโครงการ คิดสัดส่วน 20 คะแนน** โดยจัดทำเนื้อหาเป็นรายงานหรือโครงการ ตามที่ครูกำหนด รูปแบบเอกสารรายงานหรือโครงการดังนี้

3.1) การทำรายงานหรือโครงการตามที่ครูมอบหมาย ให้ดำเนินการตามรูปแบบกระบวนการทำรายงานหรือโครงการ ตามรูปแบบเอกสารดังนี้

- ปก (เรื่องที่รายงาน รายละเอียดเกี่ยวกับตัวผู้เรียน : ชื่อ-นามสกุล รหัสประจำตัว ระดับการศึกษา ศกร.กศน. ของผู้เรียน และศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กลุ่มเป้าหมายพิเศษ)

- คำนำ
- สารบัญ
- ส่วนเนื้อหา (หัวข้อหลัก หัวข้อย่อย)
- ส่วนเอกสารอ้างอิง

3.2) การทำโครงการ ตามที่ครูมอบหมาย และดำเนินการตามกระบวนการทำรายงาน โดยจัดทำตามรูปแบบเอกสารดังนี้

- ปก (ชื่อโครงการ รายละเอียดเกี่ยวกับตัวผู้เรียน : ชื่อ-นามสกุล รหัสประจำตัว ระดับการศึกษา ศกร.กศน. ของผู้เรียน และศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กลุ่มเป้าหมายพิเศษ)

- หลักการและเหตุผล
- วัตถุประสงค์
- เป้าหมาย
- ขอบเขตของการศึกษา
- วิธีดำเนินงานและรายละเอียดของแผน
- ระยะเวลาดำเนินงาน
- งบประมาณ
- ผลที่คาดว่าจะได้รับ

5.2 คะแนนปลายภาคเรียน 40 คะแนน ผู้เรียนต้องเข้าสอบวัดความรู้ปลายภาคเรียน โดยใช้เครื่องมือ (ข้อสอบแบบปรนัย หรือ อัตนัย) ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กลุ่มเป้าหมายพิเศษ

ส่วนที่ 2 เนื้อหาสาระและกิจกรรมท้ายบท

ผู้เรียนต้องวางแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับระยะเวลาของรายวิชา และต้องศึกษาเนื้อหาสาระตามที่กำหนดในรายวิชาให้ละเอียดครบถ้วน เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ของรายวิชา ซึ่งในรายวิชานี้ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 เรื่อง ดังนี้

เรื่องที่ 1 ประวัติศาสตร์ และหลักธรรมคำสอนในแต่ละศาสนา

เรื่องที่ 2 การพัฒนาจิตตามหลักปฏิบัติของบุคคลสำคัญในแต่ละทางศาสนา

เรื่องที่ 3 ความสอดคล้องของหลักธรรมคำสอนในแต่ละศาสนา

เรื่องที่ 4 แนวทางประยุกต์หลักธรรมคำสอนในแต่ละศาสนาเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ส่วนกิจกรรมท้ายบทเรียน เมื่อผู้เรียนได้ศึกษาเนื้อหาแต่ละบท/ตอนแล้ว ต้องทำกิจกรรมท้ายบทเรียนหรือแบบฝึกหัด ตามที่กำหนดให้ครบถ้วน เพื่อสะสมเป็นคะแนนระหว่างภาคเรียน (20 คะแนน)

ส่วนที่ 3 แนวตอบกิจกรรมท้ายบทเรียนหรือแบบฝึกหัด และหรือเฉลยแบบทดสอบย่อย

แนวตอบกิจกรรมท้ายบทเรียนหรือแบบฝึกหัด และหรือเฉลยแบบทดสอบย่อย จัดทำแยกไว้เป็นบทเรียงลำดับ

คำอธิบายรายวิชา สค 22007 บุคคลสำคัญทางศาสนาต่าง ๆ
สาระการพัฒนาสังคม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1 หน่วยกิต (40 ชั่วโมง)

.....

มาตรฐานที่ 5.2 มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่า สืบทอดศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี เพื่อการอยู่ร่วมกัน
อย่างสันติสุข

ศึกษาและฝึกทักษะเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของบุคคลสำคัญทางศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม ซิกข์ ฮินดู
2. หลักธรรมคำสอนสำคัญของบุคคลสำคัญ ทางศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม ซิกข์ ฮินดู เพื่อการอยู่
ร่วมกันอย่างสันติสุข
3. การพัฒนาจิตตามหลักปฏิบัติของบุคคลสำคัญทางศาสนาต่าง ๆ
4. ความสอดคล้องของหลักคำสอนของบุคคลสำคัญทางด้านศาสนาต่าง ๆ
5. แนวทางประยุกต์หลักธรรมคำสอน ทางศาสนา ของบุคคลสำคัญทางศาสนาต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ใน
ชีวิตประจำวัน

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

จัดให้มีการค้นคว้าหาความรู้ จากการปฏิบัติจริง การศึกษาหาความรู้จากสื่อ เอกสาร สื่อเทคโนโลยี
ภูมิปัญญา องค์กร ร่วมกิจกรรมทางศาสนา ฝึกประสบการณ์การพัฒนาจิตตามหลักธรรมคำสอนของศาสนา
จัดกลุ่มอภิปราย การวิเคราะห์ และการสรุปผลการเรียนรู้ พร้อมนำเสนอด้วยวิธีการที่หลากหลาย

การวัดและประเมินผล

ประเมินจาก การสังเกต การประเมิน การมีส่วนร่วม ในการทำกิจกรรม การตรวจผลงาน และการ
ทดสอบ

โครงสร้างรายวิชาบุคคลสำคัญทางศาสนาต่าง ๆ

สาระสำคัญ

มนุษย์ทุกคนนับถือศาสนา เพื่อเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจ และแนวทางการดำเนินชีวิตให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยทุกศาสนามีหลักธรรมคำสอนที่ควบคุมมนุษย์ให้ประพฤติในทางที่ถูกต้อง กระทำแต่สิ่งที่ดีงาม ละเว้นความชั่ว ไม่มีวามหลงใหลกับกระแสความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังนั้น การศึกษาประวัติความเป็นมาของศาสนา หลักธรรมคำสอน ตลอดจนข้อปฏิบัติต่าง ๆ ของแต่ละศาสนาจึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้เกิดความเข้าใจในศาสนาที่ตนเองนับถือและเพื่อนร่วมศาสนา สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามจุดมุ่งหมายของทุกศาสนา ส่งผลให้สังคมเกิดสันติสุข

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. สามารถอธิบายประวัติความเป็นมาของบุคคลสำคัญทางศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาซิกข์ และศาสนาฮินดูได้
2. สามารถอธิบายหลักธรรมคำสอนของศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาซิกข์ และศาสนาฮินดูได้
3. สามารถอธิบายและเห็นคุณค่าการพัฒนาคติตามหลักปฏิบัติของบุคคลสำคัญทางศาสนาต่าง ๆ ได้
4. สามารถอธิบายความสอดคล้องของหลักคำสอนของบุคคลสำคัญทางศาสนาต่าง ๆ ได้
5. สามารถนำข้อปฏิบัติของบุคคลสำคัญทางศาสนาไปปฏิบัติ ให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวันได้

ขอบข่ายเนื้อหา

เรื่องที่ 1 ประวัติศาสตร์ และหลักธรรมคำสอนในแต่ละศาสนา

1. ศาสนาพุทธ
2. ศาสนาคริสต์
3. ศาสนาอิสลาม
4. ศาสนาซิกข์
5. ศาสนาฮินดู

เรื่องที่ 2 การพัฒนาจิตตามหลักปฏิบัติของบุคคลสำคัญในแต่ละทางศาสนา

1. ความหมาย
2. ความสำคัญ
3. การพัฒนาจิตในทางพุทธศาสนา
4. การพัฒนาจิตในศาสนาอื่น ๆ

เรื่องที่ 3 ความสอดคล้องของหลักธรรมคำสอนในแต่ละศาสนา

1. จุดมุ่งหมายสูงสุดของศาสนา
2. จริยธรรม และศีลธรรม
3. การเสียสละ หรือการสงเคราะห์ผู้อื่น
4. ความรักความเมตตา
5. ความอดทน

เรื่องที่ 4 แนวทางประยุกต์หลักธรรมคำสอนในแต่ละศาสนาเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

1. หลักธรรมสำหรับการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันของศาสนาพุทธ
2. หลักธรรมสำหรับการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันของศาสนาคริสต์
3. หลักธรรมสำหรับการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันของศาสนาอิสลาม
4. หลักธรรมสำหรับการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันของศาสนาซิกข์
5. หลักธรรมสำหรับการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันของศาสนาฮินดู

เรื่องที่ 1

ประวัติศาสตร์ และหลักธรรมคำสอนในแต่ละศาสนา

สาระสำคัญ

มนุษย์ทุกคนนับถือศาสนา เพื่อเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจ และแนวทางการดำเนินชีวิตให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยทุกศาสนามีหลักธรรมคำสอนที่ควบคุมมนุษย์ให้ประพฤติในทางที่ถูกต้อง กระทำแต่สิ่งที่ดีงาม ละเว้นความชั่ว ไม่มัวเมาหลงใหลไปกับกระแสความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังนั้น การศึกษาประวัติความเป็นมาของศาสนา หลักธรรมคำสอนตลอดจนข้อปฏิบัติต่าง ๆ ของแต่ละศาสนาจึงมีความจำเป็น และสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้เกิดความเข้าใจในศาสนาที่ตนเองนับถือและเพื่อนร่วมศาสนา สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามจุดมุ่งหมายของทุกศาสนา ส่งผลให้สังคมเกิดสันติสุข

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. สามารถอธิบายประวัติความเป็นมาของบุคคลสำคัญทางศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาซิกข์ และศาสนาฮินดูได้
2. สามารถอธิบายหลักธรรมคำสอนของศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาซิกข์ และศาสนาฮินดูได้
3. สามารถนำข้อปฏิบัติของบุคคลสำคัญทางศาสนา มาปฏิบัติให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวันได้

ขอบข่ายเนื้อหา

ประวัติศาสตร์ และหลักธรรมคำสอนในแต่ละศาสนา

1. ศาสนาพุทธ
2. ศาสนาคริสต์
3. ศาสนาอิสลาม
4. ศาสนาซิกข์
5. ศาสนาฮินดู

ประวัติศาสตร์ และหลักธรรมคำสอนในแต่ละศาสนา

1. ศาสนาพุทธ

ศาสนาพุทธ เป็นศาสนาประจำชาติของประเทศไทย ศาสนาพุทธ ถือกำเนิดในดินแดนชมพูทวีป ประเทศอินเดีย มีพระพุทธเจ้าเป็นศาสดา นักบวชผู้สืบทอดศาสนา ได้แก่ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ใช้โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ สถูป เจดีย์ เป็นสถานที่ในการประกอบพิธีกรรมและสัญลักษณ์ที่แสดงความเป็นพุทธศาสนา คือ พระพุทธรูป ธรรมจักรหรือกงล้อแห่งพระธรรม ต้นโพธิ์ และสี่เหลี่อง

➤ ประวัติศาสตร์

ที่มา : <http://www.luangpukahlong.com>

ประสูติ

พระพุทธเจ้ามีพระนามเดิมว่า "สิทธัตถะ" เป็นพระราชโอรสของ “พระเจ้าสุทโธทนะ โคตมะ” กษัตริย์ผู้ครองกรุงกบิลพัสดุ์ แคว้นสักกะ กับ “พระนางสิริมหามายา” ซึ่งเป็นพระราชธิดาของกษัตริย์ราชสกุลโกถิยางค์แห่งกรุงเทวทหะ แคว้นโกถิยะ

เมื่อพระนางสิริมหามายาทรงพระครรภ์จนใกล้คลอด ได้ทูลขออนุญาตพระราชสวามีเสด็จไปเยี่ยมนครอันเป็นถิ่นกำเนิด ณ บริเวณสวนลุมพินีวัน ซึ่งอยู่ระหว่างกรุงกบิลพัสดุ์ และกรุงเทวทหะ พระนางสิริมหามายาทรงประสูติพระโอรส และประสูติพระราชโอรสภายใต้ต้นสาละอันร่มรื่น ในคืนวันเพ็ญขึ้น 15 เดือน 6 ก่อนพุทธศักราช 80 ปี ทันทิที่ประสูติทรงดำเนินด้วยพระบาท 7 ก้าว มีดอกบัวผุดรองรับ ทรงเปล่งพระวาจาว่า "เราเป็นเลิศที่สุดในโลก ประเสริฐที่สุดในโลก การเกิดครั้งนี้เป็นครั้งสุดท้ายของเรา" ข้าราชการบริวารจึงเชิญเสด็จกลับ ณ กรุงกบิลพัสดุ์ พระเจ้าสุทโธทนะได้เชิญนักปราชญ์ มาประชุมกันเพื่อทำ

พิธีสระเกล้า และได้ขนานนามแก่พระกุมารว่า “สิทธัตถะ” แปลว่า ผู้มีความประสงค์ในทุกสิ่งทุกอย่างที่ตนตั้งใจทำ และนักปราชญ์ผู้เชี่ยวชาญการทำนายพยากรณ์ว่า พระราชกุมารสิทธัตถะ มีลักษณะเป็นมหาบุรุษ คือถ้าดำรงตนในฆราวาสจะได้เป็นจักรพรรดิผู้ทรงธรรม ถ้าออกบวชจะได้เป็นศาสดาเอกของโลก แต่โกณฑัญญะพราหมณ์ผู้น้อยที่สุดในกลุ่มนั้น ยืนยันหนักแน่นว่า พระราชกุมารสิทธัตถะ จะเสด็จออกบวช และจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าแน่นอน หลังประสูติได้ 7 วัน พระราชมารดาก็สิ้นพระชนม์ จึงทรงอยู่ในความดูแลของพระนางปชาบดีโคตมี พระชนินุชฐาของพระนางสิริมหามายา พระราชมารดา

เจ้าชายสิทธัตถะ ทรงมีพระชนมายุได้ 8 พรรษา ได้ทรงศึกษาในสำนักครุวิศวามิตร พระองค์ทรงศึกษาศิลปวิทยาเหล่านี้ได้อย่างว่องไว และเชี่ยวชาญจนจบแล้วจึงทรงศึกษาวิชาทางธรรม คือวิชาไตรเพท ของศาสนาพราหมณ์อีกด้วย

เมื่อพระชนมายุได้ 16 พรรษา พระราชบิดาทรงให้โปรดให้อภิเษกสมรสกับพระนางยโสธราพิมพา พระราชธิดาของพระเจ้าสุปปพุทธะ กับพระนางอมิตา แห่งกรุงเทวทศนคร เมื่อพระชนมายุได้ 29 พรรษา พระนางยโสธราพิมพา ได้ประสูติพระราชโอรสหนึ่งพระองค์ มีนามว่า “ราหุล” ซึ่งแปลว่า “บ่วง”

เสด็จออกผนวช

พระเจ้าสุทโธทนะ ทรงต้องการให้เจ้าชายสิทธัตถะ ครองราชสมบัติแทนพระองค์ต่อไป จึงพยายามให้พบแต่ความสุขทางโลก เช่น สร้างปราสาท 3 ฤดูให้ประทับ แต่เจ้าชายสิทธัตถะ หาได้ทรงหมกมุ่นมัวเมาไปกับสิ่งเหล่านั้น พระองค์ยังทรงมีพระทัยฝักใฝ่ถึงสังขธรรมที่จะเป็นเครื่องนำทางซึ่งความพ้นทุกข์อยู่เสมอ ทรงคิดว่า ความสุขทางโลกเป็นความสุขที่ไม่แท้จริง และไม่จีรังยั่งยืน ประกอบกับได้ทรงทอดพระเนตรเห็นคนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะแล้ว ทรงคิดว่าทุกชีวิตต้องตกอยู่ในวัฏวนของความทุกข์มีเกิดแก่เจ็บตายซึ่งไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้ วิธีทางที่จะทำให้พ้นทุกข์ได้ คือ จะต้องสละเพศผู้ครองเรือน เพื่อแสวงหาสังขธรรมค้นพบความหลุดพ้นทุกข์ของชีวิต ในคืนวันที่พระโอรสประสูตินั่นเอง พระองค์ได้เสด็จออกบรรพชา เพื่อแสวงหาทางแก้ทุกข์ของโลก พระองค์ทรงม้าชื่อ กัณฐกะ ไปกับนายฉันทะมหาดเล็กคนสนิท เมื่อพ้นเขตกรุงกบิลพัสดุ์แล้ว พระองค์ได้เสด็จลงจากหลังม้า เปลื้องเครื่องประดับประดาทั้งหมดมอบให้นายฉันทะนำกลับไปบ้านเมืองพร้อมทั้งม้ากัณฐกะ ส่วนพระองค์เองทรงตัดพระเกศา ด้วยพระขรรค์ เปลี่ยนเครื่องทรงเป็นนุ่งห่มด้วยผ้าข้อมด้วยรสผาดแห่งต้นไม้ ที่เรียกว่า ผ้ากาสาวพัสตร์ แล้วอธิษฐานเพศเป็นบรรพชิต จากนั้นจึงทรงมุ่งหน้าไปยังแม่น้ำคยา แคว้นมคธ ในระยะแรกทรงไปศึกษาในสำนักกอาฬารดาบส และอุทกสาธาบส เมื่อเรียนจบทั้งสองสำนักแล้วก็ทรงเห็นว่า ไม่ใช่ทางที่จะพ้นทุกข์ตามที่มุ่งหวังไว้ จึงทรงอำลาจากสำนักดาบสทั้งสอง เสด็จไปจนถึงตำบลอุรุเวลาเสนานิคม ที่มีแม่น้ำเนรัญชราไหลผ่าน เพื่อบำเพ็ญทุกรกิริยาอย่างเคร่งครัด แต่ก็ยังไม่พบทางพ้นทุกข์ ในขณะที่บำเพ็ญทุกรกิริยาอยู่นั้น ได้มีปัญจวัคคีย์ คือ พราหมณ์ 5 คน ได้แก่ โกณฑัญญะ วัปปะ ภัททิยะ มหานามะ และอัสสชิ ซึ่งมีความเลื่อมใสในพระองค์พากันมาเฝ้าปฏิบัติด้วยความเคารพ หวังว่าเมื่อพระองค์ตรัสรู้แล้วจะได้รับการสั่งสอนถ่ายทอดความรู้บ้าง

ที่มา : <http://www.luangpukahlong.com>

ตรีศูรี

พระลิตถณะได้ทรงบำเพ็ญทุรกิริยาอย่างเคร่งครัดอยู่อย่างนั้น เป็นเวลา ๖ ปี จึงทรงแน่วพระทัยว่า การบำเพ็ญทุรกิริยานั้นไม่ใช่ทางพ้นทุกข์แน่ ประกอบขณะนั้นท้าวสักกะได้เสด็จมาเฝ้าทรงดีดพิณ 3 สายถวาย คือ สายหนึ่งตึงเกินไปมักขาด สายหนึ่งหย่อนเกินไปเสียงไม่เพราะ สายหนึ่งพอดีเสียงไพเราะ ยิ่งทำให้พระองค์แน่วพระทัยยิ่งขึ้นว่า การทำความเพียรอย่างเคร่งครัดเกินไปนั้นไม่ใช่ทางพ้นทุกข์อย่างแน่นอน จึงทรงเลิกบำเพ็ญทุรกิริยา หันมาบำเพ็ญเพียรทางใจอันได้แก่ สมณะ (ความสงบ) วิปัสสนา (ปัญญา) ทรงเริ่มเสวยพระกระยาหารตามปกติ ปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 เห็นดังนั้นจึงเลิกเฝ้าปฏิบัติแล้วพากันไปอยู่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี เป็นเหตุให้พระองค์ประทับอยู่ตามลำพังในที่อันเงียบสงบ ปราศจากสิ่งรบกวน พระองค์ได้ทรงตั้งสติดำเนินทางสายกลาง คือ ปฏิบัติในความพอเหมาะพอควร นั่นเอง

พระองค์ทรงตรีศูรีเวลารุ่งอรุณ ในวันเพ็ญเดือน 6 (เดือนวิสาขะ) ขณะนั้นนางสุชาดาได้นำข้าวมธุปายาสใส่ถาดทองคำ นำไปบวงสรวงเทวดา ครั้นเห็นพระพุทธเจ้าประทับที่โคนต้นไทร ต้นหนึ่งด้วยอาการสงบก็เข้าใจว่าเป็นเทวดา จึงน้อมถวายข้าวมธุปายาสพร้อมทั้งถาดทองคำ เมื่อเสวยเสร็จแล้วทรงลอยถาดทองคำในแม่น้ำเนรัญชรา ทรงอธิษฐานเสียงพระบารมีว่า “ถ้าเราจักสามารถตรีศูรีได้ ในวันนี้ก็ขอให้ถาดทองคำนี้ จงลอยทวนกระแสน้ำขึ้นไป” ถาดทองคำนั้นลอยทวนกระแสน้ำขึ้นไป 1 เส้น แล้วก็จมลงตรงนาคภพพิมานแห่งพญากาฬนาคราช จากนั้นพระองค์ได้เสด็จไปประทับในดงไม้สาละใกล้ฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ในเวลาเย็นพระองค์กลับมายังต้นโพธิ์ที่ประทับ คนหาบหญ้าชื่อ โสตถิยะ ได้ถวายหญ้าปูลาดที่ประทับใต้ต้นโพธิ์ พระองค์ประทับหันพระพักตร์ไปทางทิศตะวันออก ทางแม่น้ำเนรัญชรา และทรง

บำเพ็ญเพียรทางจิตในระดับสูงจนสามารถตรัสรู้ริยธรรม เมื่อวันเพ็ญเดือนวิสาขะ ก่อนพุทธศักราช 45 ปี โดยทรงได้พระญาณตามลำดับ ดังนี้ บุพเพนิวาสานุสสติญาณ คือ การระลึกชาติได้ในปฐมยามราตรี ต่อมา ในมัชฌิมยาม คือ ยามราตรี พระองค์ทรงตรัสรู้จตุปตญาณ คือ การหยั่งรู้ ในการเกิดของมนุษย์และสัตว์ และในยามสุดท้าย คือ ปัจฉิมยาม พระองค์ตรัสรู้อัสวักขยญาณ คือ ความรู้ในการกำจัดกิเลสให้หมดไปอย่างสิ้นเชิง พระองค์ตรัสรู้ริยสัง 4 ประกอบด้วย ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค

ที่มา : <http://www.luangpukahlong.com>

ประกาศเผยแผ่พุทธศาสนา

ภายหลังการตรัสรู้แล้ว พระองค์ทรงพิจารณาว่า ธรรมะที่ทรงค้นพบนั้นลึกซึ้งเกินกว่าปัญญา ของปุถุชนทั่วไป แต่ด้วยทรงมีพระเมตตาและพระปัญญาที่เปรียบเทียบกับ สติปัญญาของมนุษย์ ย่อมแตกต่างกันเหมือนดอกบัว 4 เหล่า จึงทรงตัดสินพระทัยแสดงธรรมให้แพร่หลายออกไป ทรงนึกถึง อาจารย์ทั้งสองของพระองค์ คือ อาหารดาบส และอุทกดาบส ตั้งพระทัยว่าจะไปแสดงธรรม แต่มาทราบ ภายหลังว่าอาจารย์ทั้งสองท่านได้เสียชีวิตไปแล้ว

ต่อมาพระองค์จึงเสด็จไปยังป่าอิสิปตนมฤคทายวัน และได้แสดงธรรมเทศนาโปรด กลุ่มปัญจวัคคีย์ เมื่อแสดงจบแล้ว โกณฑัญญะ ได้ดวงตาเห็นธรรม ทูลขออุปสมบทเป็นพระภิกษุองค์แรก ในวันแสดงปฐมเทศนานั้นตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 (วันอาสาฬหบูชา) นับเป็นวันที่มีพระรัตนตรัย ครบสามประการ คือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ หลังจากนั้นพระองค์ได้ทรงเสด็จไปเทศนาโปรด กลุ่มสาวกต่าง ๆ ทรงสั่งสอนประชาชนเป็นเวลานานถึง 45 ปี พระองค์ทรงมีอัครสาวกที่สำคัญ 2 ท่าน คือ พระสารีบุตร และพระโมคคัลลานะ

เมื่อพระชนมายุได้ 80 พรรษา ได้เสด็จไปสู่ป่าวาลเจตีย์แล้วปลงอายุสังขารว่า จะปรินิพพานในอีก 3 เดือนข้างหน้า หลังจากนั้นก็ได้เสด็จเทศนาสั่งสอนประชาชนไปจนถึงเมืองกุสินารา

ก่อนที่จะปรินิพพาน ทรงได้ประทานอุปสมบทให้ สุภททะ ผู้ได้ชื่อว่าเป็นสาวกองค์สุดท้ายที่พระองค์ทรงประทานบวชให้ ก่อนที่พระองค์จะเสด็จปรินิพพานได้ทรงประทานปัจฉิมโอวาทแก่พระภิกษุสงฆ์ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี่เป็นวาระสุดท้ายที่เราจะกล่าวแก่ท่านทั้งหลาย สังขารทั้งหลายทั้งปวงมีความสิ้นไป และเสื่อมไปเป็นธรรมดา ท่านทั้งหลายจงทำความพร้อมให้บริบูรณ์ถึงที่สุดด้วยความไม่ประมาทเถิด” หลังจากนั้นพระองค์ก็เสด็จดับขันธปรินิพพานในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6

ที่มา : <http://www.bloggang.com>

➤ หลักธรรมคำสอน

หลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา มุ่งเน้นความจริงเป็นธรรมชาติ เชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม การเวียนว่ายตายเกิด สอนให้เชื่อมั่นในการกระทำว่า ทุก ๆ การกระทำย่อมมีผลตามมา ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว หลักธรรมคำสอนที่ควรประพฤติปฏิบัติ ได้แก่

เบญจศีล คือ สิ่งที่ควรละเว้น 5 ประการ ได้แก่

1. ละเว้นจากการฆ่าสัตว์ การรังแกสัตว์ หรือทรมานสัตว์ อันเป็นการทำให้สัตว์เดือดร้อน
2. ละเว้นจากการลักทรัพย์ ไม่เอาของผู้อื่นมาเป็นของตนเองโดยไม่ได้รับอนุญาต
3. ละเว้นจากการประพฤติดีในกาม ละเว้นจากการล่วงเกินบุตร ภรรยา และสามีของคนอื่น
4. ละเว้นจากการพูดเท็จ พูดโกหก พูดหยาบคาย เพราะจะทำให้ผู้อื่นหมดความเชื่อถือ
5. ละเว้นจากการดื่มสุรายาเมา เพราะจะทำให้ขาดสติ นำไปสู่การประพฤตชั่วต่าง ๆ

เบญจธรรม คือ สิ่งที่ควรปฏิบัติเพื่อสร้างความดี 5 ประการ

1. ความเมตตากรุณา คือ การปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข พ้นจากภัยทั้งปวง

2. มีสัมมาอาชีวะ คือ การประกอบอาชีพสุจริต ไม่ผิดกฎหมาย การประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมายจะทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน

3. สำรวมในกาม คือ ความพอใจในคู่ครองของตน ไม่คิดแย่งของรักของผู้อื่น

4. มีศีลจะ คือ ความซื่อสัตย์ ซื่อตรง จริงใจ ไม่โกหกหลอกลวงผู้อื่น

5. มีสติสัมปชัญญะ คือ ความระลึกได้ รู้ตัวอยู่เสมอ หมายถึง ความไม่ประมาทมีสติ

รอบคอบ

สังคหัตถุ 4 คือ หลักธรรมในการสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ได้แก่

1. ทาน คือ การให้ เป็นการให้ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ ช่วยเหลือแบ่งปันสิ่งของ

2. ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยวาจาไพเราะ สุภาพ อ่อนหวาน ทำให้ผู้อื่นรักใคร่

นิยมชมชอบ

3. อัถถจริยา คือ การช่วยเหลือบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์

4. สมานัตตตา คือ การทำตนเสมอตนเสมอปลาย

อริยสัจ 4 หมายถึง ธรรมะที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ คือ ความจริง 4 ประการ

ได้แก่

1. ทุกข์ คือ ปัญหาทั้งหลายที่เกิดแก่ชีวิต ความไม่สบายกาย สบายใจ

2. สมุทัย คือ ต้นเหตุแห่งปัญหาที่เกิดขึ้นกับชีวิต จากตัณหา หรือความต้องการ

3. นิโรธ คือ ความจริงว่าด้วยการดับทุกข์ เป็นการดับตัณหา หรือความอยากทั้งหมดไป

4. มรรค คือ ความจริงที่ว่าด้วยการหาวิธีการดับทุกข์ หมายถึง การเดินทางสาย

กลาง

อิทธิบาท 4 คือ หลักธรรมที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ ได้แก่

1. ฉันทะ คือ ความพอใจในการกระทำสิ่งใด

2. วิริยะ คือ ความเพียรพยายามที่จะทำงานโดยไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรค

3. จิตตะ คือ ความใส่ใจในสิ่งที่กระทำด้วยความตั้งใจไม่ทอดทิ้งงาน

4. วิมังสา คือ การรู้จักใช้สติปัญญาคิดหาเหตุผลในสิ่งต่าง ๆ ก่อนที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด

ลงไป

พรหมวิหาร 4 คือ หลักธรรมประจำใจอันประเสริฐ 4 ประการ คือ

1. เมตตา คือ ความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น

2. กรุณา คือ ความสงสาร อยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์

3. มุทิตา คือ ความยินดีที่ผู้อื่นได้ดี และมีความสุข

4. อุเบกขา คือ การวางใจเป็นกลาง มีความยุติธรรม

หิริ-โอตฺตปปะ หมายถึง ผู้ที่มีความละอายและเกรงกลัวต่อบาป เป็นผู้มีจิตสำนึกดีงาม เป็นการสร้างสังคมให้อยู่อย่างสงบสุข หิริ-โอตฺตปปะ มาจากคำ 2 คำ ได้แก่

หิริ คือ ความละอายแก่ใจตนเองที่ได้กระทำในสิ่งชั่ว หรือสิ่งไม่ถูกต้อง ทั้งในที่มีผู้เห็น หรือไม่เห็น

โอตฺตปปะ คือ ความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว เพราะมองเห็นโทษที่เกิดจากการกระทำผิดนั้น

ฆราวาสธรรม คือ หลักธรรมของบุคคลทั่วไปที่นำไปยึดถือปฏิบัติ มี 4 ข้อ ได้แก่

1. สัจจะ คือ ความซื่อสัตย์ จริงใจ ไม่หลอกลวง
2. ทมะ คือ การรู้จักบังคับจิตใจของตนให้คิดและทำในสิ่งที่ดี ปฏิบัติตามแนวทางที่ถูกต้อง
3. ชันติ คือ การกระทำสิ่งใด ๆ ด้วยความอดทน อดกลั้น
4. จาคะ คือ การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นที่ได้รับความสะดวกโดยไม่หวัง

สิ่งตอบแทน

โอวาท 3 คือ หลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่สอนไม่ให้ทำความชั่ว ทำแต่ความดี และทำใจให้ผ่องใส มี 3 ประการ ได้แก่

1. การประพฤติดี ทั้งทางกาย วา ใจ เช่น การประพฤติดี พุดจาไพเราะ มีจิตใจเมตตา กรุณา คิดแต่เรื่องที่ดีงาม และมีประโยชน์
2. การละเว้นความชั่วทั้งทางกาย วา และใจ เช่น ละเว้นจากการลักขโมย พุดโกหก ทำร้ายผู้อื่น คิดในสิ่งที่ไม่ดี
3. ทำจิตใจให้ผ่องใส เป็นการทำความดีให้บริสุทธิ์ มองและคิดอะไรในสิ่งที่ดีงาม

2. ศาสนาคริสต์

ศาสนาคริสต์ เป็นศาสนาที่นับถือพระเจ้าองค์เดียว คือ พระเยซูคริสต์ ผู้ทรงสร้างโลก สร้างมนุษย์ และสรรพสิ่งในโลก นักบวช หรือผู้สืบทอดศาสนาคริสต์ ได้แก่ สาวก พระบาทหลวง หมอสอนศาสนา และคริสต์ศาสนิกชน ผู้เลื่อมใสในศาสนา ศาสนสถานในการประกอบกิจกรรมสำคัญทางศาสนา ได้แก่ โบสถ์ วิหาร และมีสัญลักษณ์แสดงความเป็นคริสต์ศาสนิกชน คือ ไม้กางเขน

ที่มา : <http://sawangpattaya.org>

➤ ประวัติศาสตร์

ศาสดาของศาสนาคริสต์ คือ พระเยซู เกิดในชนชาติฮีบรู หรือยิว หรืออิสราเอล พระเยซูคริสต์ ถือเป็นพระบุตรของพระเจ้ามาบังเกิดในชาตินี้ เพื่อจัดศาสนาของพระเจ้าคือ พระยะโฮวา

พระเยซู เกิดที่หมู่บ้านเบธเลเฮม แขวงยูดาเยรูซาเล็ม ในปาเลสไตน์ เมื่อ พ.ศ. 543 บิดาชื่อ โยเซฟ อาชีพช่างไม้ มารดาชื่อ มาเรีย หรือมารีย์ ตามประวัติเดิม มาเรียตั้งครรภ์มาก่อนขณะที่ โยเซฟยังเป็นคู่หมั้น ร้อนถึงเทวดาของพระเจ้า คือ พระโอรสให้ต้องมาเข้าฝันบอกโยเซฟให้รู้ว่า บุตรในครรภ์ของมาเรีย เป็นบุตรของพระเจ้า เป็นผู้มั่งมีบุญมาก และให้ตั้งชื่อว่า “พระเยซู” ซึ่งต่อไปนี้คนผู้นี้จะช่วยไถ่บาปให้ชาวยิวรอดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง โยเซฟปฏิบัติตามคำของทูตแห่งพระเจ้า รับมาเรียมาอยู่ด้วยกันโดยมิได้สมสู่เยี่ยงสามีภรรยา พระเยซูได้รับการเลี้ยงดูอย่างดี มีความรู้ภาษากรีกแตกฉาน ศึกษาพระคัมภีร์เก่า ได้มอบตัวเป็นศิษย์พระโยฮัน ผู้แตกฉานในคัมภีร์ของยิว เมื่อพระเยซูเติบโตเป็นผู้ใหญ่มีนิสัยใฝ่สงบชอบอยู่ในวิเวกใฝ่ใจทางศาสนา

เมื่อพระชนมายุได้ 30 พรรษา ได้เข้าพิธีรับศีลล้างบาปจากจอห์น ณ บริเวณแม่น้ำจอร์แดน ตั้งแต่นั้นมาถือว่า พระเยซูได้สำเร็จภูมิธรรมสูงสุด เป็นศาสดาบำเพ็ญพรต อดอาหารเพื่อพิจารณาธรรมอยู่ในป่าสงัดถึง 40 วัน หลังจากนั้นได้ออกประกาศศาสนา เผยแผ่ศาสนาทั่วดินแดนปาเลสไตน์ เป็นเวลาประมาณ 3 ปี พระองค์มีสาวก 12 คน เป็นหลักในศาสนา ทำหน้าที่สืบศาสนาต่อไป โดยมีนักบุญเปโตร (Saint Peter) เป็นหัวหน้าผู้รับตำแหน่งนักบุญเปโตรต่อ ๆ มาจนถึงปัจจุบันเรียกว่า สมเด็จพระสันตะปาปา เมื่อมีผู้นับถือพระเยซูมากขึ้นก็เป็นเหตุให้พวกปุโรหิต พวกธรรมาจารย์ และพวกซัซาร์เกลียดชัง ขณะที่ พระเยซู และสาวก 12 คน กำลังรับประทานอาหารค่ำมื้อสุดท้าย ก็ถูกทหารโรมันจับ

โจมตีจับตัวพระเยซู และสาวก ในข้อหาเป็นกบฏต่อซีซาร์โรมัน ตั้งตนเป็นบุตรพระเจ้า ถูกตัดสินให้ลงโทษประหารชีวิต โดยการตรึงไว้กับไม้กางเขนไว้ 3 วัน จนสิ้นพระชนม์ เมื่ออายุ 32 พรรษาและเสด็จไปสู่สวรรค์

➤ หลักธรรมคำสอน

หลักธรรมของศาสนาคริสต์ สอนให้มนุษย์รู้จักรักกัน เสียสละ และให้อภัยต่อกัน ได้ชื่อว่า เป็นศาสนาแห่งความรัก ความรักที่สำคัญของศาสนาคริสต์ มี 2 ประการ คือ

1. รักพระเจ้าอย่างสุดใจ เชื่อมั่นในลิขิตขององค์ ถู่ว่าพระเจ้าเป็นผู้สร้างมนุษย์ทุกคน เพื่อให้มนุษย์รู้จักพระองค์ รักพระองค์ และปรนนิบัติพระองค์บนแผ่นดินนี้ มนุษย์จึงจะได้เสวยบรมสุขกับพระองค์บนสวรรค์

2. จงรักเพื่อนบ้านเหมือนรักตัวเอง คือ สอนให้รักคนอื่นเป็น และคำสอนอื่น ๆ ผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ ต้องยึดมั่นในบัญญัติ 10 ประการ คือ

1. จงนมัสการพระเจ้าเพียงองค์เดียว
2. อย่าทำหรือกราบไหว้รูปภาพ
3. อย่าออกพระนามโดยไม่มีเหตุผล
4. อย่าลืมฉลองวันพระอันเป็นวันศักดิ์สิทธิ์
5. จงนับถือบิดามารดาของตน
6. จงอย่าฆ่าคน
7. จงอย่าล่วงประเวณีในคูครองของผู้อื่น
8. จงอย่าลักขโมย
9. จงอย่าพูดเท็จ
10. จงอย่าโลภ มักได้ในทรัพย์ของเขา

นอกจากหลักธรรมข้างต้นแล้ว ชาวคริสต์ยังมีความเชื่อร่วมกันที่สำคัญ ได้แก่

1. มีความเชื่อเรื่องตรีเอกานุภาพ คือ พระบิดา พระบุตร และพระวิญญาณบริสุทธิ์
2. มีความเชื่อว่า พระเยซูคริสต์ เป็นบุตรของพระเจ้าที่ลงมาช่วยเหลือมนุษย์ เป็นพระเจ้าผู้ช่วยให้รอด ผู้มาไถ่บาปมนุษย์
3. มีความเชื่อเรื่องบาปดั้งเดิม คือ มนุษย์ทุกคนเกิดมามีบาปติดตัวมาแต่เกิดเพราะอาดัมและอีฟ บรรพบุรุษของมนุษย์ประพฤติผิดต่อพระเจ้า
4. มีความเชื่อเรื่องการล้างบาป มีการสารภาพบาป เชื่อว่าเมื่อทำผิด และสำนึกผิดแล้ว พระเจ้าจะทรงประทานอภัย

5. มีความเชื่อเรื่องการสวดอ้อนวอนพระเจ้าโดยศรัทธาตั้งมั่นอย่างแท้จริง ชาวคริสต์ทุกคนสามารถติดต่อกับพระเจ้าได้ด้วยตนเอง หากศรัทธาตั้งมั่นอย่างแท้จริงโดยมิต้องตั้งเครื่องเช่นสังเวไต ๆ

6. มีความศรัทธาอย่างสูงในการเผยแผ่ศาสนา

7. ชาวคริสต์ทุกคนให้ความสำคัญกับมหากางเขนทุกครั้งเมื่อทำพิธีต่าง ๆ โดยการแตะบริเวณหน้าผาก และไหล่ทั้ง 2 ข้าง ทั้งก่อนรับประทานอาหาร และก่อนนอน

3. ศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลาม เป็นศาสนาที่มีความสำคัญศาสนาหนึ่งในโลก กำเนิดในประเทศซาอุดีอาระเบีย เมื่อปี ค.ศ. 1113 ประชากรที่นับถือศาสนาอิสลาม ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในแถบตะวันออกกลาง นอกจากนั้นก็ยังมิในประเทศอินโดนีเซีย ปากีสถาน มาเลเซีย รวมทั้งประเทศไทย โดยเฉพาะจังหวัดชายแดนภาคใต้

คำว่า อิสลาม มาจากคำว่า อัลลามะ แปลว่า การอ่อนน้อม ถ่อมตนต่อพระอัลเลาะห์เจ้าอย่างสิ้นเชิง ผู้นับถือศาสนาอิสลาม เรียกว่า มุสลิม หรืออิสลามิกชน ผู้สืบทอดศาสนา ได้แก่ อิหม่าม ผู้นำทางศาสนา อิสลามิกชน ใช้สุเหร่า หรือมัสยิด และสถานที่ที่จัดไว้เพื่อทำการละหมาด เป็นสถานที่ประกอบศาสนกิจ สัญลักษณ์ของศาสนาอิสลาม คือ รูปพระจันทร์ครึ่งเสี้ยว มีดาว 5 แฉกอยู่ตรงกลาง

➤ ประวัติศาสตร์

ศาสดา หรือผู้ให้กำเนิดศาสนาอิสลาม คือ ท่านนบีมุฮัมมัด เกิดที่นครเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย เมื่อวันที่ 12 เดือนรอป็อูลเอาวัล (เดือนที่ 3 ของปฏิทินอาหรับ) ปีช้าง (ค.ศ. 571) บิดาชื่อ अबดุลเลาะห์ บิดาได้เสียชีวิตตั้งแต่นบีมุฮัมมัดยังอยู่ในครรภ์ของมารดา ต่อมามารดาได้เสียชีวิตลงขณะที่ अबดุลเลาะห์อายุได้ 6 ขวบ จึงอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูจากปู่ชื่อ अबดุลมุฏฏอลิบ และลุงชื่อ อะบูฏอลิบ โดยมีนางฮาสิมะห์เป็นแม่นม

ขณะเยาว์วัยนบีมุฮัมมัด มีความเป็นอยู่ และการดำรงชีพไม่เหมือนกับเด็กในวัยเดียวกัน ท่านช่วยตัวเองโดยตลอด ด้วยการรับจ้างชาวเมืองเมกกะเลี้ยงแพะ เพื่อหารายได้และมอบรายได้นั้นให้ลุงทั้งหมด จึงเป็นที่รักใคร่ของลุง เมื่อเข้าสู่วัยหนุ่ม ก็ได้ทำหน้าที่เป็นผู้นำกองคาราวานสินค้าของนางคอดีญะห์ เดินทางค้าขายระหว่างเมืองต่าง ๆ และได้้นำกำไรมาหาศาลกลับมาให้นางคอดีญะห์ จนได้รับฉายาว่า อัลอามีน ซึ่งแปลว่า ผู้ซื่อสัตย์ เมื่ออายุครบ 25 ปี จึงได้แต่งงานกับนางคอดีญะห์ ซึ่งเป็นหญิงหม้ายอายุ 40 ปี

นบีมุฮัมมัด เป็นผู้มีอุปนิสัยดีในสังคมอาหรับในยุคนั้น เป็นผู้หลีกเลี่ยงจากความเสื่อมโทรมทางสังคมได้ จึงเป็นที่นับถือของคนทั่วไป ท่านไม่เคยพูดเท็จ มีความจริงใจต่อทุกคน โดยไม่เลือกชั้น

วรรณะ มีจิตใจเสียสละเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่นเสมอ จนถูกขนานนามว่า อัลละมีน แปลว่า ผู้ซื่อสัตย์ เมื่อผู้อื่นจะกล่าวถึงท่าน หากไม่ระบุชื่อของท่าน ก็จะเรียกด้วยนามที่ถูกขนานให้ขึ้นเป็นที่ยูกันแพร่หลาย คนอาหรับจึงรัก และนับถือท่านเป็นพิเศษ ซึ่งไม่มีผู้ใดในหมู่ชนอาหรับจะได้รับเกียรติอย่างสูงจากสังคมเท่ากับท่าน

อายุ 30 ปี ท่านได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกในสหพันธ์ฟุฎูล องค์การพิทักษ์สาธารณภัยประชาชน เพื่อขจัดทุกข์ บำรุงสุขให้ประชาชน กิจกรรมประจำวันของท่าน คือ ประกอบแต่กุศลกรรม ปลดความทุกข์ขจัดความเดือดร้อน ช่วยเหลือผู้ตกยาก บำรุงสาธารณกุศล

เมื่ออายุได้ 40 ปี ขณะที่ท่านขึ้นไปหาความวิเวกที่ถ้ำที่เราะ บนภูเขานูร์ เทพยบรอฮิลที่เป็นบริวารของพระอัลเลาะห์เจ้า ได้ลงมาบอกว่า พระอัลเลาะห์ได้แต่งตั้งให้ปิมฮัมมัด เป็นศาสดาเผยแพรศาสนาอิสลามของพระองค์ ในระยะแรกท่านเผยแผ่ศาสนาแก่วงศ์ญาติ และเพื่อนใกล้ชิด เป็นการภายในก่อน ต่อมาท่านได้รับโองการจากพระเจ้าให้ประกาศเผยแผ่ศาสนาโดยเปิดเผยทำให้ญาติพี่น้องในตระกูลเดียวกัน ชาวกุเรช และอาหรับเผ่าอื่น ๆ ในนครเมกกะ ที่เคยนับถือท่านพากันต่อต้านโกรธเคืองถึงกับวางแผนสังหารท่านแต่ไม่สำเร็จ ท่านจึงอพยพไปยังนครมะดีนะห์เผยแพรศาสนาจนสามารถแผ่ขยายออกไปสู่ดินแดนห่างไกลนอกคาบสมุทรอาหรับ รวมเวลาในการเผยแพรศาสนา ทั้งสิ้น 23 ปี และท่านได้เสียชีวิตที่นครมะดีนะห์ ในวันจันทร์ที่ 12 เดือนรอป็อฎอฮ์ ฮ.ศ. 11 ตรงกับวันที่ 11 มิถุนายน ค.ศ. 632 (พ.ศ. 1176) รวมอายุได้ 63 ปี

➤ หลักธรรมคำสอน

หลักคำสอนของศาสนาอิสลาม เป็นเรื่องของศรัทธา และการปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัดมุสลิมทุกคนจะต้องเชื่อ และไม่ระแวงสงสัย หลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ได้แก่ หลักศรัทธา 6 ประการ หลักปฏิบัติ 5 ประการ

หลักศรัทธา 6 ประการ ผู้เป็นมุสลิมจะต้องศรัทธาในหลัก 6 ประการ เรียกว่า อี้มาน แปลว่า ความเชื่อ ได้แก่

1. ศรัทธาในพระเจ้าพระอัลเลาะห์ ต้องเชื่อและศรัทธาว่ามีพระเจ้าองค์เดียว คือ พระอัลเลาะห์
2. ศรัทธาในบรรดามลาอิกะห์ หรือเทวดา ของพระอัลเลาะห์ เพื่อชักนำให้คนไปสู่หนทางที่ดีงาม
3. ศรัทธาในบรรดาคัมภีร์ คัมภีร์ของศาสนาอิสลามคือ คัมภีร์อัลกุรอาน เป็นคัมภีร์ฉบับสุดท้ายที่พระเจ้าเป็นเจ้าประทานลงมายังโลกมนุษย์ผ่านทางท่านมุฮัมมัด
4. ศรัทธาต่อบรรดาพระศาสนทูตของอัลเลาะห์ มุสลิมทุกคนต้องเชื่อว่าศาสนทูตหรือผู้นำคำสั่งสอนมาเผยแพร ได้รับการแต่งตั้งจากอัลเลาะห์ ให้มาสั่งสอนมนุษย์

5. ศรัทธาในวันพิพากษา (วันกิยามะห์) มุสลิมต้องศรัทธาว่า โลกนี้ไม่จีรังยั่งยืน จะต้องมียวันแตกสลาย เมื่อพระอัลเลาะห์สร้างโลกนี้ได้ก็ต้องทำลายโลกได้

6. ศรัทธาต่อกฎกำหนดสภาวะการณ์ของอัลเลาะห์ คือ ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดขึ้นโดย พระอัลเลาะห์และดำเนินไปตามความประสงค์ของอัลเลาะห์ มุสลิมทุกคนต้องถือว่า โชคดีและโชคร้ายนั้น เป็นเรื่องที่พระอัลเลาะห์ทรงประทานให้เป็นไปทั้งสิ้น

หลักปฏิบัติ 5 ประการ เป็นหลักคำสอนที่สำคัญของศาสนาอิสลามในภาคปฏิบัติ เรียกว่า อิบาดะห์ แปลว่า ปฏิบัติการภักดี มี 5 ประการ คือ

1. การปฏิบัติตน หัวใจของการเป็นมุสลิม คือ การกล่าวคำปฏิญาณว่า “ข้าพเจ้า ขอปฏิญาณว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลเลาะห์ และแท้จริงมุฮัมมัด เป็นศาสนทูตอัลเลาะห์”

2. การละหมาด คือ การแสดงความเคารพต่อพระเจ้าทั้งทางร่างกายและจิตใจ ถือเป็นภารกิจอันสำคัญที่ผูกพันมนุษย์ไว้กับพระผู้เป็นเจ้า มุสลิมทุกคนต้องละหมาดวันละ 5 ครั้ง คือ เวลา ย่ำรุ่ง เวลากลางวัน เวลาบ่าย เวลาพลบค่ำ และเวลากลางคืน

3. การบริจาคซะกาต คือ การบริจาคตาน เป็นข้อบังคับให้ผู้มีทรัพย์สินต้องปฏิบัติ หาก มีทรัพย์สินเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ ต้องบริจาคให้แก่ผู้ที่มีสิทธิ์รับซะกาตตามอัตราที่กำหนด เพื่อเป็นการ ชัดเกลาคจิตใจ ของผู้บริจาคให้สะอาดบริสุทธิ์ ลดความตระหนี่เห็นแก่ตัว มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อ เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

4. การถือศีลอด หมายถึง การงดเว้นการบริโภคอาหาร เครื่องดื่ม การร่วมสังวาส การรักษาอวัยวะทุกส่วนให้พ้นจากการทำชั่วตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นจนกระทั่งพระอาทิตย์ตกดิน

5. การประกอบพิธีฮัจญ์ ฮัจญ์ แปลว่า การมุ่งไปสู่หรือการไปเยือน หมายถึง การเดินทางไปประกอบศาสนกิจที่มัสยิดไบตุลละห์ ณ เมืองเมกกะห์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ตามแบบอย่างที่ท่านมุฮัมมัด ได้กระทำไว้ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง (หากสามารถไปได้)

4. ศาสนาซิกข์

ศาสนาซิกข์ มีแหล่งกำเนิดที่ประเทศอินเดีย เมื่อปี พ.ศ. 2012 เนื่องจากต้องการให้ชาวอินเดีย ที่นับถือศาสนาฮินดู และศาสนาอิสลามมีความสามัคคีกัน โดยถือหลักการมีพระผู้เป็นเจ้าเพียงพระองค์เดียว หลักธรรมคำสอนได้ผสมผสานเอาหลักธรรมจากศาสนาฮินดู และศาสนาอิสลาม เข้ากับบทบัญญัติธรรม และระเบียบวินัยของศาสนาซิกข์เข้าด้วยกัน

ผู้ที่นับถือศาสนาซิกข์ และผ่านพิธี “ปาหุล” ตามแบบศาสนาจะได้นามว่า “สิงห์” ลงท้าย ชื่อเหมือนกันทุกคน เมื่อทำพิธีเสร็จแล้วก็จะได้รับ “กกะ” หรือสิ่งที่ขึ้นต้นด้วยอักษร “ก” มี 5 ประการ คือ เกศ กังฆา กฉา กรา และกรปาน

ศาสนาซิกข์ มีวัดซิกข์เป็นศาสนสถานใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และมีสุวรรณพิหาร ที่เมืองอมฤตสระ ในรัฐปัญจาบ ประเทศอินเดีย เป็นศูนย์กลางของศาสนาซิกข์ สัญลักษณ์ที่ใช้แสดงความเป็นศาสนา คือ ดาบไขว้ 2 ดาบ พระขรรค์ปักอยู่ตรงกลาง และมีวงกลมอยู่กับพระขรรค์ตรงกลางของดาบไขว้ทั้ง 2 ด้าน

➤ ประวัติศาสดา

ศาสนาซิกข์มีศาสดา เรียกว่า “คุรุ” รวมทั้งหมด 10 พระองค์ด้วยกัน ดังนี้

1. คุรุนานัก	2. คุรุอังคัต
3. คุรุอมรทาส	4. คุรุรามดาส
5. คุรุอรชุน	6. คุรุทริโควินท์
7. คุรุทีไร	8. คุรุทริกิชัน
9. คุรุเตมพทูร์	10. คุรุโควินทสิงห์

และหลังจากศาสดาองค์ที่ 10 ศาสนาซิกข์ได้ใช้คัมภีร์อาทิกรันถะเป็นศาสดาแทน

ศาสดาองค์แรกของศาสนาซิกข์ คือ ท่านคุรุนานัก เป็นฮินดู เกิดที่แคว้นปัญจาบ บิดาชื่อ กาลู มารดาชื่อ ตฤปตา เมื่ออายุได้ 7 ขวบ บิดาได้ส่งเข้าศึกษาในโรงเรียน ท่านได้แสดงความสามารถในการไต่ถามครุอาจารย์ถึงความรู้เรื่องพระเจ้า และมีความรู้แตกฉานในคัมภีร์เวท เมื่ออายุได้ 9 ขวบ ได้ศึกษาความเป็นมาของศาสนาอื่น ๆ จนสามารถสนทนาเรื่องศาสนากับบรรดาครุอาจารย์ได้ตั้งแต่วัยเยาว์ เชื่อกันว่าท่านสามารถสั่งสอนคนได้ตั้งแต่อายุ 9 ขวบ ต่อมาท่านได้แต่งงานกับนางสุลักษณี มีบุตรด้วยกัน 2 คน ท่านได้บำเพ็ญเพียรทางจิตอยู่หลายปีจนอายุได้ 35 ปี ได้สมานกายตามลัทธิศาสนาสำเร็จ เป็นตัวแทนของพระเจ้าออกสั่งสอนมหาชนอยู่จนอายุได้ 70 ปี มีสานุศิษย์เป็นทั้งฮินดู และมุสลิมมากมาย

ศาสดาองค์ที่สิบคือ ท่านคุรุโควินทสิงห์ ท่านได้สถาปนาพิธีการบรรพชาของชาวซิกข์ขึ้น เพื่อเป็นการสร้างเอกลักษณ์ของชาวซิกข์ให้โดดเด่น โดยชาวซิกข์ห้าท่านแรกที่ผ่านมาการบรรพชาได้ถูกขนานนามว่า ปัญจปิยะ (ผู้ที่เป็นที่เคารพรักทั้งห้า) และพระองค์ได้ขอให้ปัญจปิยะทั้งห้าทำพิธีบรรพชาให้พระองค์ด้วย เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่าไม่มีข้อแตกต่างใด ๆ ระหว่างพระองค์ผู้เป็นพระศาสดา และศิษย์ของพระองค์แต่ประการใด และยังแสดงออกถึงจิตใจอันประเสริฐ และความเป็นประชาธิปไตยของพระศาสดาอย่างแท้จริง ก่อนที่ท่านจะสิ้นพระชนม์ พระองค์ทรงมีพระบัญชาให้ชาวซิกข์ น้อมรับพระมหาคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์อาทิกรันถะ เป็นพระศาสดาในวัณธร์กาลของชาวซิกข์ตลอดไป

คุรุนานัก

คุรุโกวินทสิงห์

ที่มา : <http://www.thaisikh.org>

➤ หลักธรรมคำสอน

หลักธรรมคำสอนของศาสนาซิกข์ สอนให้มนุษย์จงรักภักดีต่อพระเจ้า มีความรักกันในมวลมนุษย์ มีความกล้าหาญ เสียสละ มีคุณธรรมยึดมั่นในคำสอนศาสนา วิชาญาณเป็นอมตะไม่รู้จักดับสูญ ถ้าใครไม่ต้องการเวียนว่ายตายเกิดอีกก็ต้องชำระจิตใจของตนให้สะอาดหมดจดจากกิเลส หลักธรรมคำสอนที่สำคัญของศาสนาซิกข์ ได้แก่

1. สามัคคี สอนให้มีความสมัคปรมาสามัคคีทั้งผู้ที่นับถือศาสนาฮินดู และศาสนาอิสลาม ไม่เอาศาสนามาเป็นเหตุให้เกิดความแตกแยก
2. ความเสมอภาค สอนให้ปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ทุกคนทั้งหญิงและชาย มีสิทธิเท่าเทียมกัน ไม่จำกัดชั้น วรรณะ และศาสนาใด ๆ
3. ศรัทธา สอนให้ชาวซิกข์ทุกคนมีความศรัทธาเสื่อมใสในพระเจ้า และเชื่อว่าพระเจ้าเป็นเจ้าของสร้างโลกและทุกสิ่งทุกอย่างในโลก

นอกจากนี้ชาวซิกข์จะต้องยึดมั่นหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวันตามคำสอนของศาสนา ดังนี้

1. ให้ตื่นแต่เช้าอย่างน้อยครึ่งชั่วโมงก่อนรุ่งอรุณ
2. เมื่อตื่นนอนแล้วให้บริการทางธรรมเพื่อฟอกจิตใจให้สะอาด
3. ให้ประกอบสัมมาอาชีพ
4. ให้แบ่งส่วนของรายได้ 10 ส่วน มอบแก่กองการกุศล
5. ให้ละเว้นจากการเสพของมีนเมา และประพฤติดิถีประเวณี

5. ศาสนาฮินดู

ศาสนาฮินดู เป็นศาสนาประเภทพหุเทวนิยม เชื่อในพระเจ้าองค์เดียว และหลายองค์ จึงไม่มีผู้เป็นศาสดา หรือผู้ก่อตั้งศาสนา นักบวชหรือผู้สืบทอดศาสนาฮินดู ได้แก่ พรหมณ์ นักบวชและผู้เลื่อมใสศาสนาฮินดู ใช้โบสถ์เป็นศาสนสถานประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และใช้เครื่องหมายที่เป็นตัวอักษรเทวนาครี ที่เขียนว่า โอม” ซึ่งหมายถึง เทพเจ้าทั้ง 3 คือ พระวิศณุหรือพระนารายณ์ พระศิวะหรือพระอิศวร และพระพรหม นอกจากนี้ยังนิยมสร้างเครื่องหมายไว้หน้าผากเหนือระหว่างคิ้ว เป็นเครื่องหมายเส้นแนวนอน 3 เส้น ซึ่งหมายถึงที่นั่งของสฤษะ คือ มหาเทพที่ตนนับถือ

➤ ประวัติศาสนา

ศาสนาฮินดู ถือว่าเป็นศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดในโลก เกิดขึ้นในประเทศอินเดีย เมื่อประมาณ 1,400 ปีก่อนพุทธศักราช ไม่มีศาสดาผู้ก่อตั้ง แต่นับถือเทพเจ้าหลายองค์ แต่เดิมเรียกว่า สนาตนธรรม หมายถึง ธรรมอันเป็นนิรันดร์ คือ ไม่สิ้นสุด ไม่รู้จักตาย แปลเอาความหมาย คือ พระวิศณุ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วิษณุธรรม หรือคือพระนารายณ์

พระวิษณุธรรม ได้สอนธรรมะ และวิธีปฏิบัติแก่พระพรหมธาดา แล้วพระพรหมผู้ได้สอนสันตกุมารผู้เป็นบุตรอีกชั้นหนึ่ง ต่อมาทั้งสองท่านก็ได้สั่งสอนแก่พระนารณมุณี ผู้เป็นเทพฤาษี เพื่อให้เผยแพร่ต่อไปยังนานาโลก

สำหรับในโลกมนุษย์ พระอุปเทศกะ คือ ผู้แสดงเรื่องราวทางศาสนา ร่องลงมาจากพระนารณมุณีคือ พระกปิลมุณี ผู้เกิดมาเป็นมนุษย์ มีตัวตนอยู่ในโลก ได้แสดงธรรมครั้งแรกที่วินทูอาศรม ต่อมาได้ตั้งอาศรมขึ้นที่ปลายแม่น้ำคงคาที่เรียกว่า กันคกศาคร ดังนั้น ในเดือนธันวาคม และมกราคมของทุกปี จะมีประชาชนจำนวนมากไปจาริกแสวงบุญ ณ ที่ดังกล่าว

พระปรมาตมันั้นเป็นพระเจ้าสูงสุด มีอุปาสยเทพอยู่สามองค์คือ พระพรหม พระวิศณุ และพระศิวะ พระปรมาตมันไม่มีรูป และไม่มีตัวตน จึงกล่าวกันว่าเป็นนิรันการ หรือนิรกาล คือ ไม่มีอาการ หรือปราศจากอาการ

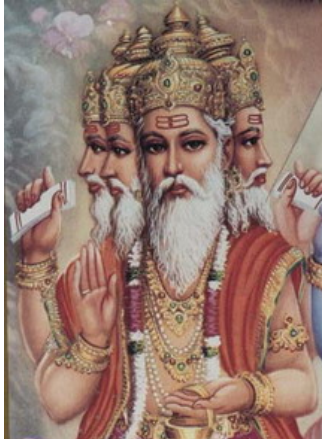
ต่อมาเมื่อพระปรมาตมัน ประสงค์จะสร้างโลกก็เลยกลายเป็นสภากรภาพ คือ เกิดภาวะอันมีอาการ และเป็นสามรูป ได้แก่ พระพรหม พระวิศณุ และพระศิวะ

พระพรหม เป็นผู้สร้างโลกต่าง ๆ

พระวิศณุ เป็นผู้คุ้มครองโลกต่าง ๆ

พระศิวะ เป็นผู้สังหารหรือทำลายโลกต่าง ๆ

เทพเจ้าของศาสนาฮินดู มีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ละสถานมีเทพเจ้าแต่ละองค์ ดูไม่ออกว่าองค์ไหนสำคัญกว่า หรือสูงกว่า แต่ละกลุ่มนับถือแต่ละองค์ บางทีในครอบครัวเดียวกัน แต่ละคนในครอบครัวก็นับถือเทพเจ้าต่าง ๆ กัน

พระพรหม

พระวิษณุ

พระศิวะ

ที่มา : <http://www.singsaksid.com>

ที่มา : <http://www.siamganesha.com>

➤ หลักธรรมคำสอน หลักธรรมคำสอนที่สำคัญ ได้แก่

1. หลักธรรมคำสอน 10 ประการ พระธรรมศาสตร์ของศาสนาฮินดู ได้บัญญัติ 10 ประการ ดังนี้

1.1 ธฤติ ได้แก่ ความพอใจ ความกล้า ความมั่นคง คือ มีความเพียรพยายามจน ได้รับความสำเร็จตามความประสงค์ของตน

1.2 กษมา ได้แก่ ความอดทน อดกลั้น โดยมีความเพียรพยายามและมีความเมตตา เป็นพื้นฐาน

1.3 ทมะ ได้แก่ การรู้จักข่มจิตใจของตนด้วยความมีเมตตา และมีสติอยู่เสมอ

1.4 อัศเตยะ ได้แก่ การไม่ลักขโมย ไม่กระทำโจรกรรม

1.5 เศาจะ ได้แก่ การกระทำตนให้มีความบริสุทธิ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ

1.6 อินทริยนิครหะ ได้แก่ การหมั่นสำรวจตรวจดูตนเองว่าอินทริย์ 10 ประการ ได้รับการบริหารไปในทาง ที่ถูกต้องหรือไม่ อินทริย์ 10 ประการ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น ผิวน้ำ มือ เท้า ทวารหนัก ทวารเบา และลำคอ

1.7 ธี ได้แก่ ปัญญา สติ มติ ความคิด ความมั่นคงยืนนาน นั่นคือ ควรมีความรู้ มีปัญญา และรู้จักระเบียบ วิธีการต่าง ๆ ทั้งทางขนบประเพณี ธรรมะ สังคม และวัฒนธรรม

1.8 วิทยา ได้แก่ ความรู้ทางปรัชญา

1.9 สัตยา ได้แก่ ความจริง คือ ควรแสดงความซื่อสัตย์ต่อกัน และกัน

1.10 อโภระ ได้แก่ ความไม่โกรธ สามารถเอาชนะความโกรธด้วยความไม่โกรธ

2. หลักอาศรม 4 เป็นขั้นตอนแห่งชีวิต หรือแนวปฏิบัติเพื่อยกระดับชีวิตให้สูงขึ้นจนบรรลุจุดหมาย คือ โมกษะ (การหลุดพ้นจากสังสารวัฏ) มี 4 ประการ คือ

2.1 พรหมจารี เป็นขั้นตอนที่เด็กชายทุกคนที่เกิดมาในวรรณะพราหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ (ยกเว้นศูทร) เมื่อมีอายุครบ 5 ปี 8 ปี และ 16 ปีตามลำดับ ต้องเข้าพิธีมอบตนเป็นนักศึกษาได้รับการคล้องด้ายศักดิ์สิทธิ์จากอาจารย์ เรียกว่า เป็นพรหมจารี และถือว่าเป็นพราหมณ์โดยสมบูรณ์และจะต้องปรนนิบัติรับใช้ครูพร้อมกับศึกษาเล่าเรียน เมื่อศึกษาจบแล้วจึงจะกลับบ้านได้

2.2 คฤหัสถ์ เป็นวัยแห่งการครองเรือน เมื่อจบการศึกษาพระเวทกับอาจารย์ในชั้นพรหมจารีแล้ว พราหมณ์เหล่านี้จะกลับสู่บ้านเรือนของตนเพื่อแต่งงาน และมีบุตรสืบสกุลพร้อมทำหน้าที่คฤหัสถ์ผู้ครองเรือนในฐานะหัวหน้าครอบครัวให้สมบูรณ์ โดยยึดหลักธรรมเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

2.3 วานปรสถ์ เป็นขั้นที่แสวงหาธรรม โดยแยกจากครอบครัวไปอยู่ในป่า เพื่อแสวงหาความสงบสุขทางจิตใจ และฝึกจิตใจให้บริสุทธิ์ และเตรียมปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วยการเป็นครู อาจารย์ ทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่คนทั่วไป

2.4 สันยาสี เป็นขั้นสุดท้ายแห่งชีวิต โดยจะสละชีวิตในทางคฤหัสถ์ผู้ครองเรือน ออกบวชบำเพ็ญเพียรตามหลักศาสนาเพื่อจุดหมายปลายทางของชีวิต คือ โมกษะ (ความหลุดพ้น)

3. หลักเป้าหมายของชีวิต 4 ประการ คือ

3.1 กามะ การหาความสุขทางโลกอย่างถูกต้องสมควร

3.2 ธรรมะ ปฏิบัติหน้าที่ตามวรรณะได้ถูกต้อง

3.3 อรรถะ สร้างฐานะทางครอบครัวให้มั่นคงในทางเศรษฐกิจ

3.4 โมกษะ แสวงหาทางหลุดพ้น คือ การหลุดพ้นจากความทุกข์ และการเวียนว่ายตายเกิด ซึ่งเป็นจุดหมายสูงสุดของชาวฮินดู

ศาสนาทุกศาสนาล้วนแต่สอนให้คนประพฤติในสิ่งที่ดีงาม เพื่อความสงบสุขทั้งของตนเอง ผู้อื่น ตลอดจนสังคมที่อาศัยอยู่ ประเทศไทยให้เสรีภาพในการนับถือศาสนา โดยมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ และมีองค์พระมหากษัตริย์ทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภ์ทุกศาสนา ถึงแม้ว่าเราจะนับถือศาสนาต่างกันก็ตาม แต่ก็สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ เนื่องจากหลักธรรมคำสอนของทุกศาสนา ล้วนแต่มุ่งสอนให้คนทำความดี ละเว้นความชั่ว มีความรักความสามัคคีเมตตาเอื้ออาทร ซึ่งกันและกัน

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 1

1. ให้ผู้เรียนสรุปความรู้เนื้อหาสาระสำคัญที่ได้เรียนรู้ เรื่องประวัติศาสตร์ และ
หลักธรรมคำสอนทางศาสนา มาโดยสังเขปตามหัวข้อต่อไปนี้
  1. ศาสดาของศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม ซิกข์ และฮินดู คือใคร
  2. ให้ยกตัวอย่างหลักธรรมคำสอนของศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม และฮินดู
  3. ผู้สืบทอดศาสนาศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม และฮินดู คือใคร
  4. ให้บอกชื่อศาสนสถานที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของศาสนาพุทธ
คริสต์ อิสลาม ซิกข์ และฮินดู
  5. องค์ประกอบของพระพุทธศาสนาที่สำคัญมีอะไรบ้าง
2. ท่านจะนำหลักธรรมคำสอนของศาสนาที่ท่านนับถือไปใช้ประโยชน์ใน
ชีวิตประจำวันอย่างไรบ้าง อธิบายสั้น ๆ ให้พอเข้าใจ
3. ปัจจุบันสังคมไทยเกิดปัญหาวุ่นวาย ท่านคิดว่าหลักธรรมข้อใด จึงจะช่วยให้
สังคมเกิดสันติสุขได้

เรื่องที่ 2

การพัฒนาจิตตามหลักปฏิบัติของบุคคลสำคัญในแต่ละทางศาสนา

สาระสำคัญ

หลักธรรมคำสอนตลอดจนข้อปฏิบัติต่าง ๆ ของแต่ละศาสนาจึงมีความจำเป็น ศาสนิกชนของแต่ละศาสนาสามารถพัฒนาจิต สามารถพัฒนาจิตให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้น และสามารถพัฒนาตนเองให้มีกำลังกาย กำลังใจที่เข้มแข็ง มีความสุขทั้งในการเล่าเรียน การประกอบอาชีพ ทำให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. สามารถอธิบายและเห็นคุณค่าการพัฒนาจิตตามหลักปฏิบัติของบุคคลสำคัญทางศาสนาต่าง ๆ ได้
2. สามารถฝึกสมาธิตามแนวพุทธศาสนาได้

ขอบข่ายเนื้อหา

การพัฒนาจิตตามหลักปฏิบัติของบุคคลสำคัญในแต่ละทางศาสนา

1. ความหมาย
2. ความสำคัญ
3. การพัฒนาจิตในทางพุทธศาสนา
4. การพัฒนาจิตในศาสนาอื่น ๆ

การพัฒนาจิตตามหลักปฏิบัติของบุคคลสำคัญในแต่ละทางศาสนา

1. ความหมาย

การพัฒนาจิต หมายถึง การบริหารจัดการ หรือการฝึกจิตให้มีสติสมบูรณ์ มีสมาธิ มีพลัง แข็งแกร่ง หนักแน่นมั่นคง จนเกิดปัญญา รู้แจ้ง รู้จริง รู้เท่าทันทั้งทางโลกและทางธรรม สามารถพัฒนาตนเองให้เป็นคนรอบรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยเหตุด้วยผล คิดเป็นทำเป็น แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สติ สมาธิ และปัญญา มีลักษณะเกื้อกูลและสัมพันธ์กัน คือ คนเราเมื่อมีสติตั้งมั่น ไม่ฟุ้งซ่าน ก็จะทำให้เกิดสมาธิ จากนั้นปัญญา หรือการไตร่ตรองให้รอบคอบเห็นจริงก็จะเกิดตามมา ส่งผลให้เป็นคนที่มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ

2. ความสำคัญ

การพัฒนาจิตมีความสำคัญ ดังนี้

- 1) ช่วยให้มีสุขภาพจิตดี สงบ ไม่คิดฟุ้งซ่าน สดชื่น ผ่องใส ส่งผลให้ร่างกายมีสุขภาพดี
- 2) รู้จักควบคุมอารมณ์ให้เป็นปกติ ไม่โกรธง่าย
- 3) เป็นคนหนักแน่น มีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- 4) สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างรอบคอบ รู้เท่าทันปัญหา
- 5) ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ชีวิตประจำวันทั้งการเล่าเรียน และการทำงาน
- 6) ช่วยให้ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. การพัฒนาจิตในทางพุทธศาสนา

พระพุทธเจ้าตรัสรู้ในคืนวันเพ็ญเดือน 6 โดยการนั่งสมาธิด้วยวิธีการอานาปานสติคือ ตั้งสติจดจ่อที่ลมหายใจเข้าออก จนจิตแน่วแน่เข้าสู่สมาธิเป็นความสงบสุข สว่าง มีสติรู้ตัวสมบูรณ์ จากนั้นพระพุทธองค์เกิดมหาปัญญาค้นพบทางดับทุกข์แก่ชาวโลก คือ อริยสัจ 4 ดังนั้น การฝึกสมาธิ จึงเป็นหนทางหนึ่งที่พุทธศาสนิกชนพึงปฏิบัติ เพื่อให้เกิดสติ สมาธิ ปัญญา รู้จักการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้เท่าทันกระแสโลกาภิวัตน์ พัฒนาตนเองให้มีกำลังกายกำลังใจที่เข้มแข็ง มีความสุขทั้งในการเล่าเรียน การประกอบอาชีพ ทำให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การฝึกสมาธิตามแนวพุทธศาสนานั้น สามารถฝึกได้ทุกอิริยาบถไม่ว่าจะเป็นการนั่ง การยืน การเดิน หรือการนอน เพียงแต่ฝึกให้จิตอยู่ในอารมณ์เดียว มีสติบริบูรณ์ในอิริยาบถต่าง ๆ ที่กล่าวมาและก่อนที่จะฝึกสมาธิ หรือที่เรียกว่าเจริญกรรมฐานนั้น ผู้ฝึกจะต้องสวดมนต์ไหว้พระสรรเสริญคุณพระศรีรัตนตรัยก่อนแล้วจึงอธิษฐานจิตเข้าสมาธิ และพิจารณาสภาวธรรม คือ ความเป็นทุกข์ของชาติ ชรา มาณะ ความแค้นใจ ความรำไรเพื่อ ความคับแค้นใจ ความเสียใจ ความพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รัก

ความไม่ได้สิ่งที่พึงปรารถนา ความมีอุปทานในเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนั้น เป็นทุกข์ ไม่เพียง เป็น อนัตตา ไม่มีตัวตน การพิจารณาสภาวธรรมอยู่นิ่ง ๆ จะช่วยให้ผู้ฝึกละวางจากกิเลสทั้งหลาย เกิดการพัฒนาจิตตามแนวทางพุทธศาสนา ซึ่งเป็นแนวทางที่พุทธศาสนิกชนพึงปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม การฝึกสมาธิให้ได้ผลรวดเร็ว ผู้ฝึกจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีศีล 5 มีความศรัทธาเชื่อมั่นต่อพระรัตนตรัย รู้จักให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา เป็นพื้นฐานด้วย

ที่มา : <http://www.ybat.org>

ที่มา : <http://gotoknow.org/blog/krudang2499/381252>

4. การพัฒนาจิตในศาสนาอื่น ๆ

ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาซิกข์ และศาสนาฮินดู ศาสนิกชนของแต่ละศาสนา สามารถพัฒนาจิตให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นได้นั้นล้วนมีพื้นฐานเช่นเดียวกับพุทธศาสนิกชน คือ ศรัทธาในศาสนา หลักธรรมคำสอน แนวปฏิบัติในศาสนาของตน ความมีศรัทธาตั้งมั่น มีจิตใจจดจ่อต่อศาสนาที่ตนเองนับถือ มีความอดทนอดกลั้นต่อความทุกข์ต่าง ๆ ศาสนาคริสต์ มีการอธิษฐานกับพระเจ้า การสารภาพบาป ถือเป็นการชำระล้างมลทินทางจิต เพื่อให้จิตใจสงบสุข ศาสนาอิสลาม วิธีการที่ทำให้จิตใจสงบ มีสมาธิ คือ การหมั่นทำละหมาดวันละหลาย ๆ ครั้งเป็นประจำทุก ๆ วัน ศาสนาฮินดู มีการปฏิบัติสมาธิหลากหลายแนวทาง มีการวางเป้าหมายชีวิตคือเพื่อละกิเลสต่าง ๆ ส่วนศาสนาซิกข์ สอนว่าให้มนุษย์ มีฐานะสูงสุดเพราะมีโอกาสบำเพ็ญธรรม เป็นการพอกวิญญาณให้สะอาด

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 2

ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติสมาธิเจริญปัญญา แล้วนำประสบการณ์ที่ได้จากการฝึกปฏิบัติที่ส่งผลให้สามารถแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาชีวิตของตนเองได้มาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในชั้นเรียน

เรื่องที่ 3

ความสอดคล้องของหลักธรรมคำสอนในแต่ละศาสนา

สาระสำคัญ

มนุษย์ทุกคนนับถือศาสนา เพื่อเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจ และแนวทางการดำเนินชีวิตให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยทุกศาสนามีหลักธรรมคำสอนที่ควบคุมมนุษย์ให้ประพฤติในทางที่ถูกต้อง กระทำแต่สิ่งที่ดีงาม ละเว้นความชั่ว ถ้าทุกคนได้ประพฤติปฏิบัติตามแล้ว จะส่งผลให้การดำเนินชีวิตมีความสุขความสงบทั้งตนเอง ผู้อื่น และสังคมโดยรวม

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. สามารถอธิบายความสอดคล้องของหลักคำสอนของบุคคลสำคัญทางศาสนาต่าง ๆ ได้
2. สามารถนำแนวทางไปปฏิบัติให้รู้จักเสียสละสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน

ขอบข่ายเนื้อหา

ความสอดคล้องของหลักธรรมคำสอนในแต่ละศาสนา

1. จุดมุ่งหมายสูงสุดของศาสนา
2. จริยธรรม และศีลธรรม
3. การเสียสละ หรือการสงเคราะห์ผู้อื่น
4. ความรักความเมตตา
5. ความอดทน

ความสอดคล้องของหลักธรรมคำสอนในแต่ละศาสนา

ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาซิกข์ และศาสนาฮินดู มีหลักธรรมคำสอนที่สอดคล้องกัน คือ มุ่งสอนให้มนุษย์เป็นคนดี ถ้าทุกคนได้ประพฤติปฏิบัติตามแล้ว จะส่งผลให้การดำเนินชีวิตมีความสุขความสงบทั้งตนเอง ผู้อื่น และสังคมโดยรวม ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างความสอดคล้องของศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาซิกข์และศาสนาฮินดู เพื่อให้ผู้เรียนได้มองเห็นเป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติปฏิบัติและการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมตามความสนใจต่อไป

1. จุดมุ่งหมายสูงสุดของศาสนา

ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาซิกข์และศาสนาฮินดู มีจุดมุ่งหมายสูงสุดเหมือนกัน คือ การสอนให้มนุษย์ทุกคนละเว้นความชั่ว ทำความดี มีความเมตตา กรุณา รู้จักเสียสละเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีการพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้า ทั้งนี้ เพื่อต้องการให้ชีวิตมีแต่ความสุข หลุดพ้นจากความทุกข์ ไม่ต้องมาเวียนว่ายตายเกิด ดังนั้น หลักธรรมของทุกศาสนาจึงมีลักษณะที่คล้ายกันคือ ต้องการให้ทุกคนอยู่รวมกันอย่างสันติสุข

2. จริยธรรม และศีลธรรม

การทำความดี ละเว้นความชั่ว เป็นหลักธรรมพื้นฐานสำหรับการอยู่รอดปลอดภัยของมนุษย์ ทุกศาสนามีจริยธรรมและศีลธรรมพื้นฐานที่มีความสอดคล้องกัน ดังนี้

- 1) ศาสนาพุทธ สอนให้ละเว้นการทำความชั่ว เรียกว่า ศีล และสอนให้ทำความดี เรียกว่า ธรรม ดังนั้นคำว่า ศีลธรรม ในพระพุทธศาสนา จึงมีความหมายว่า ละเว้นจากการทำชั่ว ให้ประพฤติแต่ความดี คือ เบญจศีล เบญจธรรม
- 2) ศาสนาคริสต์ หลักคำสอนเกี่ยวกับการทำความดี ละเว้นการทำชั่วของศาสนาคริสต์ อยู่ในบทบัญญัติ 10 ประการ
- 3) ศาสนาอิสลาม หลักคำสอนเกี่ยวกับการทำความดี ละเว้นการทำชั่วของศาสนาอิสลาม อยู่ในหลักศรัทธา 6 ประการ และหลักปฏิบัติ 5 ประการ
- 4) ศาสนาซิกข์ หลักคำสอนเกี่ยวกับการทำความดี ละเว้นการทำชั่วของศาสนาซิกข์ คือ ศีลประจำวันที่ถือปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน 21 ข้อ
- 5) ศาสนาฮินดู หลักคำสอนเกี่ยวกับการทำความดี ละเว้นการทำชั่วของศาสนาฮินดู คือ หลักการปฏิบัติอยู่ในธรรม 10 ประการ

3. การเสียสละ หรือการสงเคราะห์ผู้อื่น

ศาสนาของทุกศาสนาทรงมองเห็นความสำคัญของการเสียสละ หรือการสงเคราะห์ผู้อื่น

1) ศาสนาพุทธ พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนมนุษย์ให้รู้จักเสียสละสงเคราะห์ซึ่งกันและกันไว้ในหลักธรรมสังคหวัตถุ 4

2) ศาสนาคริสต์ มีหลักคำสอนว่า การให้ การเสียสละต้องไม่หวังผลตอบแทน

3) ศาสนาอิสลาม สอนว่า การบริจาคทาน (ซะกาต) เป็นหน้าที่ของชาวมุสลิม เพื่อลดช่องว่างระหว่างคนร่ำรวยกับคนยากจน

4) ศาสนาซิกข์ สอนว่า ให้แบ่งรายได้ 10 ส่วน มอบแก่การกุศล

5) ศาสนาฮินดู สอนว่า ให้แบ่งปันด้วยความยินดี เต็มใจ และพอเหมาะแก่ฐานะของตน

4. ความรักความเมตตา

ศาสนาแต่ละศาสนามีหลักคำสอนที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้

1) ศาสนาพุทธ มีหลักคำสอนที่เกี่ยวกับความรักความเมตตา คือ พรหมวิหาร 4

2) ศาสนาคริสต์ หลักธรรมแห่งความรักความเมตตา คือ จงรักพระเจ้าอย่างสุจริต สุดใจ สุดความคิด สุดกำลังของท่าน และให้รักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตนเอง ไม่ผูกพยาบาท มีจิตเมตตา

3) ศาสนาอิสลาม สอนว่า ให้เมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ เพราะผู้ใดขาดเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ ผู้นั้นจะไม่ได้ได้รับความเมตตาเช่นกัน

4) ศาสนาซิกข์ สอนให้มีความเมตตากรุณา ไม่มีบุญใดเสมอเท่ากับความเมตตากรุณา

a. 5) ศาสนาฮินดู ใช้หลักเดียวกับพุทธศาสนา คือ พรหมวิหาร 4

5. ความอดทน

ศาสนาแต่ละศาสนาสอนให้มนุษย์มีความอดทน ดังนี้

1) ศาสนาพุทธ หลักธรรมของพุทธศาสนาที่สอนให้มีความอดทน คือ ขันติ หมายถึง ความอดทนต่อสิ่งต่าง ๆ ทั้งทางกาย วาจา และใจ เช่น อดทนต่อการทำงานหนัก อดทนต่อการว่ากล่าว ตักเตือน เป็นต้น

2) ศาสนาคริสต์ สอนเกี่ยวกับความอดทนไว้ต่าง ๆ เช่น ใครทำผิดต่อท่านจงอย่าคิดแค้นเขา จงรักและอวยพรแก่ผู้แข่งด่าท่าน จงทำคุณแก่ผู้เกลียดชังท่าน เป็นต้น

3) ศาสนาอิสลาม สอนเกี่ยวกับความอดทน คือ การถือศีลอด เป็นการอดทนต่อความหิว กระจาย ความต้องการต่าง ๆ

4) ศาสนาซิกข์ สอนให้มีความเมตตากรุณา ไม่มีบุญใดเสมอเท่ากับความเมตตากรุณา

5) ศาสนาฮินดู สอนให้มนุษย์มีกษมา ทมะ คือ มีความอดทน อดกลั้น และไม่หวั่นไหวตาม เช่น มีความอดทนต่อคำพูดของศัตรู อย่าแสดงอาการโกรธ ให้ระงับอาการโกรธ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ศาสนาทุกศาสนามุ่งสอนให้มนุษย์ทุกคนประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดี ละเว้นความชั่ว มีความรักความเมตตาต่อกัน รู้จักเสียสละเพื่อผู้อื่น ถ้าทุกคนนำหลักธรรมคำสอนมาถือปฏิบัติได้อย่างเคร่งครัดถูกต้องก็จะทำให้ตนเองมีความสุข และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสันติสุข

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 3

ให้ผู้เรียนนำประเด็นคำถาม “จุดมุ่งหมายสุดท้ายของศาสนา คืออะไร” อภิปรายคุยกับเพื่อน ๆ แล้วสรุปข้อคิดเห็นจากการพูดคุยบันทึกไว้เป็นข้อ ๆ

เรื่องที่ 4

แนวทางประยุกต์หลักธรรมคำสอนในแต่ละศาสนาเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สาระสำคัญ

หลักธรรมคำสอนตลอดจนข้อปฏิบัติต่าง ๆ ของแต่ละศาสนาจึงมีความจำเป็น และสำคัญอย่างยิ่ง แต่ละศาสนามีหลักธรรมคำสอนให้เป็นคนดี มีคุณธรรมศีลธรรมและจริยธรรม เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ สามารถนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวันสำหรับการพัฒนาตนเองและใช้ในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. สามารถนำข้อปฏิบัติของบุคคลสำคัญทางศาสนาปฏิบัติให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวันได้
2. สามารถนำหลักธรรมคำสั่งสอนเพื่อสร้างสันติสุขในสังคมอย่างมีความสุขได้

ขอบข่ายเนื้อหา

แนวทางประยุกต์หลักธรรมคำสอนในแต่ละศาสนาเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

1. หลักธรรมสำหรับการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันของศาสนาพุทธ
2. หลักธรรมสำหรับการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันของศาสนาคริสต์
3. หลักธรรมสำหรับการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันของศาสนาอิสลาม
4. หลักธรรมสำหรับการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันของศาสนาซิกข์
5. หลักธรรมสำหรับการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันของศาสนาฮินดู

แนวทางประยุกต์หลักธรรมคำสอนในแต่ละศาสนาเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ศาสนาทุกศาสนามีหลักธรรมคำสอนซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของศาสนา และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ โดยทุกศาสนามีเป้าหมายเดียวกัน คือ เพื่อให้คนในสังคมได้ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน มุ่งสั่งสอนให้เป็นคนดี มีคุณธรรมศีลธรรมและจริยธรรม หลักธรรมคำสอนของแต่ละศาสนามีอยู่มากมาย แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงหลักธรรมที่ผู้เรียนสามารถนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวันสำหรับการพัฒนาตนเองและใช้ในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

1. หลักธรรมสำหรับการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันของศาสนาพุทธ

1) หลักธรรมสำหรับการพัฒนาตนเองของศาสนาพุทธ โดยส่วนใหญ่หลักธรรมของศาสนาพุทธเป็นหลักการเพื่อการพัฒนาตนเองให้เป็นคนดี และประสบความสำเร็จในชีวิต คนเราจะเป็นคนดี และประสบความสำเร็จในชีวิตได้นั้นควรประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

- มีความกตัญญูทวาทิตต่อผู้มีพระคุณ คือ การรู้จักตอบแทนบุญคุณของผู้มีพระคุณ เช่น บิดามารดา ครูอาจารย์ เป็นต้น ความกตัญญูทวาทิต เป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นเป็นคนดี ส่งผลให้เป็นที่รักใคร่นับถือของคนในสังคม

- ไม่ทำชั่วทั้งทางกาย วาจา ใจ เช่น ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่พูดยุแหย่ให้เกิดความแตกแยกสามัคคี ไม่พยายามปองร้ายผู้อื่น เป็นต้น

- มีความซื่อสัตย์สุจริตทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม รู้จักและตั้งใจกระทำในสิ่งที่ดี ประพฤติและปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีและถูกต้อง

- ไม่เห็นแก่ตัว หรือเห็นประโยชน์ของตนแต่ฝ่ายเดียวโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม มีความเมตตากรุณาและปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์ รู้จักเสียสละช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อน

- ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ คือ การหมั่นฝึกจิตของตนเองให้รู้จักระงับความอยากได้ในสิ่งต่าง ๆ มีเหตุมีผล รู้จักบาปบุญคุณโทษ มีจิตเมตตาปรารถนาดีต่อผู้อื่น

- ยึดหลักอิทธิบาท 4 เป็นแนวทางในการทำงาน จะส่งผลให้การทำงานประสบผลสำเร็จ

2) หลักธรรมการอยู่ร่วมกัน

- ต้องรู้จักรักและให้อภัยต่อกัน รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา รู้จักอดทนอดกลั้น ให้อภัยกัน

- ต้องรู้จักเสียสละ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น รู้จักแบ่งปันบุคคลที่ด้อยกว่า

- ต้องมีความอดทน (ขันติ) สามารถควบคุมตนเองไม่ทำให้ทำชั่วทั้งทางกาย วาจา ใจ เช่น อดทนต่อการทำงานหนัก อดทนต่อการเจ็บป่วย อดทนต่อคำด่าว่าเสียดสีของบุคคลอื่น อดทนต่อความเย้ายวนของกิเลสต่าง ๆ เป็นต้น

- ต้องรู้จักเอาชนะความชั่วด้วยความดี เป็นการระงับเวรซึ่งจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

2. หลักธรรมสำหรับการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันของศาสนาคริสต์

1) หลักธรรมสำหรับการพัฒนาตนเอง

- ความขยัน ต้องมีความขยันในการทำงาน การประกอบอาชีพ จะส่งผลให้ตนเองประสบผลสำเร็จในชีวิตการทำงาน มีความเจริญก้าวหน้า

- ความซื่อสัตย์ ต้องซื่อสัตย์ต่อพระเจ้า ต่อเพื่อนมนุษย์ และต่อตนเอง ในทางธรรมถือว่าการทุจริตเป็นกรรม ส่วนในทางโลกคนที่โกหกหลอกลวงเป็นคนที่ไม่น่าเชื่อถือ แม้จะเป็นผู้ที่มีความรู้และความสามารถสูงก็ไม่มีใครอยากคบหาสมาคมด้วย

- ความรู้จักพอ ต้องรู้จักพอในหน้าที่การงาน ทรัพย์สินเงินทอง เกียรติยศชื่อเสียง หากไม่รู้จักพอจะทำให้เกิดความโลภ และเป็นเหตุให้กระทำความผิดสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ ได้

2) หลักธรรมการอยู่ร่วมกัน

- การอยู่ร่วมกันในครอบครัว บุตรต้องให้ความรักเคารพและเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา บิดามารดาต้องอบรมเลี้ยงดูบุตรด้วยความรักความเมตตา สามภรรยาต้องให้เกียรติเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน

- ความรักเพื่อนมนุษย์ ให้รักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตนเอง

- การไม่คดโกง ไม่เอาของผู้อื่นมาเป็นของตน

- การแบ่งปัน การอยู่ร่วมกันต้องรู้จักแบ่งปันพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน สักคมก็จะเกิดสันติสุข

- การให้อภัย ต้องรู้จักยกโทษหรือให้อภัยต่อบุคคลที่ทำให้เราเดือดร้อน

- ความยุติธรรม มนุษย์จะแก้แค้นกันไม่ได้ การลงโทษผู้กระทำความผิด หรือให้รางวัลแก่ผู้ทำความดี เป็นเรื่องของพระเจ้า ศาสนาคริสต์สอนให้คนเราอภัยซึ่งกันและกัน แต่มิได้สอนให้ละเว้นการลงโทษ หรือระงับการให้รางวัล ต้องทำด้วยความรักความปรารถนาดี

- ความเสมอภาค เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข ศาสนาคริสต์ถือว่า ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน เพราะต่างก็เป็นบุตรของพระเจ้า

3. หลักธรรมสำหรับการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันของศาสนาอิสลาม

1) หลักธรรมสำหรับการพัฒนาตนเอง

- การรักษาทำความสะอาดร่างกาย ศาสนาอิสลามสอนให้คนชำระจิตใจของตนให้บริสุทธิ์เช่นเดียวกับศาสนาอื่น ๆ และยังให้ความสำคัญเป็นพิเศษเกี่ยวกับการทำความสะอาดร่างกาย

เช่น กำหนดว่าก่อนทำละหมาด ต้องทำความสะอาดร่างกาย นอกจากนี้ยังสอนว่าอาหารที่จะรับประทาน ต้องสะอาด เช่น ไม้รับประทานสัตว์ที่ตายเอง ห้ามรับประทานหมู เป็นต้น แต่ถ้าหากอยู่ในสถานะที่เลี้ยงไม่ได้ ไม่มีอะไรจะรับประทานก็ผ่อนผันให้รับประทานได้

- ความซัจจริง ต้องไม่พูดโกหก รักษาความสัตย์สุจริต ทำตามในสิ่งที่ตนเองพูด
- ความพอดี คือ ให้เดินทางสายกลาง ไม่มากเกินไป และไม่น้อยเกินไป สอนไม่ให้คนสะสมทรัพย์มากเกินไป เพราะจะทำให้ขาดการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- การแสวงหาความรู้ ควรแสวงหาความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ความรู้ทางโลก ช่วยให้สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ส่วนความรู้ทางธรรมจะช่วยกล่อมเกลาจิตใจให้ปราศจากการคิดในสิ่งที่ไม่ดีสิ่งชั่วร้ายได้ ส่งผลให้เกิดการนำความรู้ทางโลกไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและเพื่อนมนุษย์

2) หลักธรรมการอยู่ร่วมกัน

- ความเอื้อเฟื้อ ให้มีความเอื้อเฟื้อ มีเมตตา ช่วยเหลือกันและกัน เช่นการบริจาคทาน ซะกาต เพื่อช่วยเหลือคนที่ขัดสน และยังเป็นการชำระจิตใจของคนให้บริสุทธิ์ด้วย
- การให้อภัย ต้องรู้จักให้อภัยกัน มีใจคอหนักแน่น รู้จักรงับความโกรธและเมื่อผู้กระทำผิดมาขอโทษก็ต้องให้อภัยอย่างเต็มใจทั้งผู้ที่เป็นมิตรและศัตรู
- ความซื่อสัตย์ ต้องมีความสุจริต ไม่คดโกง ทำอะไรตรงไปตรงมา ไม่หาทางเอาเปรียบผู้อื่นทั้งในทางตรงและทางอ้อม
- การปฏิบัติตนในครอบครัว คือ พ่อแม่ต้องรักลูก ลูกต้องเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ และต้องปรนนิบัติพ่อแม่เป็นอย่างดี
- ความยุติธรรม การตัดสินเรื่องใด ๆ ก็ตามต้องตัดสินอย่างยุติธรรม หากสังคมใดขาดความยุติธรรม สังคมนั้นก็จะวุ่นวายหาสันติสุขได้ยาก
- ความเสมอภาค ทุกคนต้องเชื่อว่ามีเสมอภาคเท่าเทียมกัน เพราะต่างก็เป็นบุตรของพระเจ้าองค์เดียวกัน แต่อาจแตกต่างกันไปบ้างในเรื่องของโอกาส ความรู้ความสามารถ ความขยัน ซึ่งเป็นความแตกต่างที่ควรส่งเสริม
- การประนีประนอม ต้องรู้จักประนีประนอม หากทุกคนต้องการแต่ในสิ่งที่ตนอยากได้โดยไม่ยอมพุดจาหันเข้าหากันก็จะทำให้สังคมเดือดร้อนวุ่นวาย

4. หลักธรรมสำหรับการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันของศาสนาซิกข์

หลักธรรมคำสอนสำหรับการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันของศาสนาซิกข์ เช่น

- ความสามัคคี ต้องมีความสามัคคีกันไม่ว่าจะนับถือศาสนาใด ต้องไม่เอาศาสนามาเป็นเหตุให้เกิดความแตกแยก

- ความเสมอภาค มนุษย์ทุกคนทั้งหญิง และชาย มีสิทธิเท่าเทียมกัน ไม่จำกัดชั้นวรรณะ และศาสนาใด ๆ ตามหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- ศรัทธา ต้องมีความศรัทธาเชื่อมโยงในพระผู้เป็นเจ้า และเชื่อว่าพระผู้เป็นเจ้าสร้างโลก และทุกสิ่งทุกอย่างในโลก

5. หลักธรรมคำสอนสำหรับการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันของศาสนาฮินดู

หลักธรรมคำสอนสำหรับการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันของศาสนาฮินดู เช่น

- การเสียสละ ตามหลักคำสอนของศาสนาฮินดูเรื่องการเสียสละ เช่น การให้ผู้อื่นและมีความกรุณาต่อผู้อื่นคือหน้าที่อันยั่งยืนของคนดี คนที่มีใจสูงพองใจในการกระทำความดี โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ของตนเอง เมื่อปรึกษาหารือถึงการทำความดีให้คนอื่นเขาไม่ได้คิดถึงประโยชน์ตอบแทนเลย
- ความอดทน สอนให้มีความอดทนตามหลักพรหมวิหาร 4 ต้องมีความเมตตา กรุณา มุทิตาและอุเบกขา
- ความรักความเมตตา ให้คนมีความรักความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ ให้ความเอื้ออารีต่อแขกที่มาเยี่ยมบ้าน แม้จะเป็นศัตรูของตนก็ตาม

จากหลักธรรมคำสอนของแต่ละศาสนาที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าทุกศาสนามีหลักธรรมคำสอนที่มุ่งให้คนเป็นคนดี รู้จักรักกัน ช่วยเหลือกัน ไม่เบียดเบียนกัน กระทำแต่สิ่งที่ดีงามละเว้นจากสิ่งไม่ดีสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ ดังนั้น ไม่ว่าผู้ใดจะนับถือศาสนาใด หากได้ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรม คำสอนตามศาสนาที่ตนเองนับถือแล้วก็จะทำให้สามารถดำรงตนในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข

กิจกรรมท้ายเรื่องที่ 4

ท่านคิดว่าจะนำหลักธรรมสำหรับการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันของศาสนาพุทธไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของท่านได้อย่างไรบ้าง อธิบายสั้น ๆ พอเข้าใจ

แนวเฉลยกิจกรรมท้ายเรื่อง

เรื่องที่ 1

แนวตอบข้อที่ 1

1. พระพุทธเจ้า / พระเยซู / พระนบีมูฮัมหมัด / ครูนัก 10 องค์ / ไม่ปรากฏนาม
2. อริยสัจ 4 เบญจศีล เบญจธรรม สังคหวัตถุ 4 พรหมวิหาร 4 / บัญญัติ 10 ประการ ให้มนุษย์รู้จักรัก เสียสละ และให้อภัยต่อกัน / หลักศรัทธา 6 ประการ หลักปฏิบัติ 5 ประการ / หลักบัญญัติ 10 ประการ / หลักอาศรม 4 / หลักเป้าหมายชีวิต 4 ประการ
3. ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา / บาทหลวง หมอสอนศาสนา คริสต์ศาสนิกชน / อิหม่าม ผู้นำศาสนา อิสลามิกชน / พราหมณ์ นักบวช
4. พระอุโบสถ วิหาร ศาลาการเปรียญ / โบสถ์คริสต์ วิหาร / สุเหร่า มัสยิด / วัดสิกข์ / โบสถ์ พราหมณ์ ศาสนสถานของศาสนาพราหมณ์
5. พระพุทธรูป พระธรรม และพระสงฆ์

แนวตอบข้อที่ 2 และข้อที่ 3

ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ไม่มีแนวเฉลยกิจกรรม

เรื่องที่ 2

แนวตอบ ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ไม่มีแนวเฉลยกิจกรรม

เรื่องที่ 3

แนวตอบ ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ไม่มีแนวเฉลยกิจกรรม

เรื่องที่ 4

แนวตอบ ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ไม่มีแนวเฉลยกิจกรรม

บรรณานุกรม

กรมการศาสนา. ม.ป.ป.. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก

http://www.dra.go.th/ewtadmin/ewt/dra_buddha/main.php?filename=christ_

(สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2554).

กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2546. *ชุดการเรียนรู้ทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หมวดวิชาพัฒนาสังคมและชุมชน รหัส พช 20 (CO 20) เล่มที่ 1.*

กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2550. *หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม : สังคมศึกษา ม.3 ช่วงชั้นที่ 3.* พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

ธรรมะไทย. ม.ป.ป.. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก

<http://www.dhammathai.org/buddhism/buddha01.php>.

(สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2554).

สมนึก ปฏิปทานนท์. ม.ป.ป.. *คู่มือ-เตรียมสอบสังคมศึกษา ช่วงชั้นที่ 3 (ม. 1-ม.3).* กรุงเทพฯ:

หจก.สำนักพิมพ์ภูมิบัณฑิต.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. 2552. *แบบเรียนสาระพัฒนา*

สังคม รายวิชาศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์ สกสศ.

_____. 2552. *แบบเรียนสาระพัฒนาสังคม รายวิชาศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี*

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สกสศ.

สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. 2548. *ชุดการเรียนรู้ทางไกล หมวดวิชาพัฒนาสังคม*

และชุมชน (เล่ม 2) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การ

รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)

หอมนครไทย สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม. 2542. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก

<http://www.heritage.thaigov.net/religion/others/islam1.htm#isl>.

(สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2554).

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

1. นายประเสริฐ บุญเรือง	เลขาธิการ กศน.
2. นายวัชรินทร์ จำปี	รองเลขาธิการ กศน.
3. นางมาริสา โกละเยะโยธิน	ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ

ผู้ยกร่างและเรียบเรียง

1. นางสาวนริสา ณ นคร	สถาบันส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้
2. นางกัญญา สระใหญ่	ศูนย์การศึกษาานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ

คณะบรรณาธิการ

1. นางสาวสุพัตรา โทวารากา	สถาบันส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้
2. นางสาวนริสา ณ นคร	สถาบันส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้
3. นางสาววราลี แพรคาลัย	สถาบันส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้
4. นางกัญญา สระใหญ่	ศูนย์การศึกษาานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ
5. นางสาวประภาภรณ์ คำโอภาส	ศูนย์การศึกษาานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ

ผู้พิมพ์ต้นฉบับ/ออกแบบปก

นางสาวพรรณราย ดำขำ	ศูนย์การศึกษาานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ